

ΚΡΗΤΙΚΑ 1788

ΤΙΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ

ΠΙΣΤΙΣ-ΠΑΤΡΙΣ

ΗΤΟΙ

ΛΟΓΟΙ ΤΙΝΕΣ

ΚΑΙ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

1897-1901

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΣΤΥΛ. Μ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Ὀδὸς Ἀριστοῦ

1902

Επιγραφή
Επιγραφή

ΚΡΗΤΙΚΑ 1788-

ΤΙΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΙΔΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΕΤΡΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

Αρ. αριθ. 65.553

Χρονολ. Εισαγ. 15-9-2009

Ειδικότης 5000. V. Κατά

Αριθ. 940.542/205

ΠΙΣΤΙΣ-ΠΑΤΡΙΣ

ΗΤΟΙ

ΛΟΓΟΙ ΤΙΝΕΣ

ΚΑΙ

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ

1897-1901

ΧΧVII-VI-ΧII

ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΣΤΥΛ. Μ. ΑΛΕΞΙΟΥ

Ὀδὸς Ἀραοῦ

1902

ΤΑΙΣ ΙΕΡΑΙΣ ΣΚΙΑΙΣ

ΤΩΝ

ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΑΓΩΝΙΣΑΜΕΝΩΝ

ΚΑΙ

ΠΕΣΟΝΤΩΝ

Ο ΕΙΠΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ΕΙΣ

ΙΩΑΝΝΗΝ ΜΟΥΡΕΛΑΚΗΝ

τῆ 21 Ἰανουαρίου 1897

Καταβαίνεις λοιπὸν καὶ σύ, ἀγαθὲ φίλε καὶ πολὺτιμε συνεργάτα, καταβαίνεις καὶ σύ, αἰμύνηστε Ἰωάννη Μουρελάκη, εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἀνθρωπότητος Κατάσθημα, εἰς τὸν τάφον! Προστίθεσαι λοιπὸν καὶ σύ, πολὺκλαυστε ἀδελφέ, εἰς τὴν ἱεράν φάλαγγα τῶν προαπελθόντων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, χωρὶς νὰ ἴδῃς διαλυομένην τὴν πυκνὴν, τὴν ἀσφυκτικὴν, τὴν βαρεῖαν ὁμίχλην τῆς δουλείας καὶ ἀνατέλλοντα τὸν ζωογόνον καὶ τερπνὸν ἥλιον τῆς ἐλευθερίας τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος σου! Ἀποδημεῖς λοιπὸν καὶ σύ, ἀγνὲ πατριῶτα, διὰ τὴν αἰώνιον πατρίδα, τὸν οὐρανόν, μὲ κενὴν τὴν καρδίαν ἀπὸ τὸν προαιώνιον καὶ μύχιον πόθον, τὸν ὅποιον πάντες οἱ δυστυχεῖς τῆς δυστυχοῦς Κρήτης γόνοι, πατροπαραδότως ὡς ἱεράν καὶ πολὺτιμον κληρονομίαν κληρονομοῦντες, ὡς τὸν μόνον σκοπὸν τοῦ πολυπαθοῦς βίου μας θεωροῦμεν καὶ πρὸς αὐτὸν ὄλαις δυνάμεσι τείνομεν! Μεταβαίνεις λοιπὸν καὶ σύ, αἰοῖδιμε, ἐκ τῶν φθαρτῶν εἰς τὰ ἀφθαρτα, ἐκ

τῶν προσκαιρῶν εἰς τὰ αἰῶνια, καὶ καταλείπεις πιστὴν σύζυγον καὶ προσφιλῆ καὶ φιλόστοργα τέκνα ὄρφανὰ τῆς πατρικῆς σου ἀγάπης καὶ προστασίας καὶ δικαίως ἀπαρηγόρητα! «Μακαρία ἡ ὁδός, ἡ πορεύη σήμερον». Ναι, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, μακαρία ἡ εἰς τὸν τάφον ἄγουσα ὁδός κατὰ τὰς σημερινὰς μάλιστα περιστάσεις. Τὸ αἷμα τῶν ἐν Χριστῷ καὶ Πατρίδι προσφιλῶν ἡμῶν ἀδελφῶν ρέει κατ' αὐτὰς ποταμηδὸν χυνόμενον ὑπὸ τῶν ἀγρίων καὶ αἰμοχαρῶν ὀπαδῶν τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς βιαιοτέρας τῶν θρησκειῶν. Τὸ ἱερόν καὶ πάντιμον ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον φέρομεν, εἶνε ἡ μόνη αἰτία τοῦ σκληροῦ θανάτου, ὃν ὑφίστανται! Πλὴν θαρρεῖτε, ἀδελφοί. Τὸ ἱερόν αἷμα τῶν ἁγίων τούτων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος μαρτύρων εἶνε, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἀρχαίου Ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφέως, σπόρος· καὶ ὅσω περισσότερον χύνεται, τόσω περισσότεροι γίνονται Χριστιανοί. Μὴ πτοῆσθε, ἀδελφοί μου. Ἡ ἁγία καὶ θεοστήρικτος θρησκεία μας, δι' ἣν θανατούμεθα, ἡ θεία καὶ ἀνεκτίμητος πίστις μας, ἡ ὁποία ἐξῆλθε νικήτρια ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς καὶ λυσσῶδεις διωγμούς, τοὺς ὁποίους ἤγειραν κατ' αὐτῆς, οἱ Νέρωνες καὶ Μαξέντιοι, οἱ Δέκιοι καὶ Διοκλητιανοὶ καὶ ἡ λοιπὴ τῶν αἰμοδιψῶν τυράννων ἀγέλη, οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῆ ἀπὸ δράκα ἀπεγνωσμένων τίγρεων! Μὴ ἀπελπίζεσθε, τέκνια, διότι ἡ νύξ τῆς μαύρης καὶ σκληρᾶς δουλείας προσέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα τῆς γλυκείας ἐλευθερίας τῇ χάριτι καὶ βοηθείᾳ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ ἤρχισε νὰ γλυκοχαράσῃ καὶ μετ' οὐ πολὺ τῇ ἀμάχῳ προστασίᾳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ θά ἴδωμεν ἀνατέλλοντα καὶ τὸν θαλπερόν καὶ ζωογόνον τῆς ἐλευθερίας ἥλιον.

Ἄλλὰ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη, μεγίστη ἀνάγκη, νὰ εἴμεθα οἱ τοῦ Ἐσταυρωμένου ὁπαδοὶ συνησπισμένοι, συνηνωμένοι, ἠδελφωμένοι ἐναντίον τοῦ προαιωνίου κοινοῦ ἐχθροῦ. Ἄς ἔχωμεν ἐγκεχαραγμένον τὸ ἱερὸν καὶ γλυκὺ ὄνομα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁμονοίας καὶ εἰς τὸν νοῦν μας καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας, καὶ πρὸς αὐτὸ ἄς ρυθμίζωμεν τὸν βίον μας, καὶ θὰ καταβάλωμεν ἀναμφιβόλως τὸν ἐχθρόν.

Ἄλλὰ... τί παθῶν εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἔστρεψα τὸν ἰσχνόν μου λόγον; Πόθεν ἤρχισα καὶ ποῦ κατήτησα; Σύγγνωτέ μοι, ὦ ἀδελφοί, ἐπὶ τῇ παρεκθάσει μου ταύτῃ, ἡ ὁποία εἶνε φυσικὸν αἰσθημα πολυωδύνου καρδίας ἐπὶ τοῖς γενομένοις! Ἄλλὰ καὶ εἰς ποίαν ἄλλην εὐθετωτέραν περίστασιν ἠδύνατό τις νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, εἰμὴ ἐνώπιον τοῦ προκειμένου νεκροῦ, τὸν ὁποῖον διακαῆς πρὸς τὴν τάλαιναν Πατρίδα ἀγάπῃ, βαθύτατος πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς πόθος, καθ' ὅλον τὸν ἐπίγειον αὐτοῦ βίον ἐχαρακτήριζε; Καὶ ποῖον ἄλλο θέμα λόγου ἔθελγε καὶ ἠὺχαρίσται αὐτὸν ζῶντα, παρὰ τὸ περὶ Πατρίδος; Ἐφ' ᾧ πέποιθα ὅτι ἀκεύσους ἡ ἄνωθεν ἡμῶν περιῆπταμένη μακαρία ψυχὴ του, τὴν ἀσθενῆ μου φωνὴν εἰς ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν συμβουλεύουσας πρὸς τὸ συμφέρον τῆς φίλης Πατρίδος, θὰ χαίρῃ καὶ θὰ ἀγάλλεται.

Καὶ ἐκ ποίων μὲν γονέων ἐγεννήθη ὁ αἰμίμητος, καὶ πῶς ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων χριστιανικῶς καὶ πατριωτικῶς ἐμορφώθη, καὶ ὅπως τις ὑπῆρξεν ὁ βίος του, καὶ ὁποίας καὶ ὁπόσας ἐκδουλεύσεις προσήνεγκέν εἰς τὸν ἱερὸν βωμὸν τῆς Πατρίδος, περιβαλλόμενος ἐκάστοτε καὶ ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ τιμητικὰ καὶ ἐπά-

ξια τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς χρηστότητός του ἀξιώματα, ὑμεῖς οἱ συνομίληκές του, ὑμεῖς οἱ συζήσαντες ἀπὸ πολλοῦ καὶ συνεργασθέντες μετ' αὐτοῦ, ὑμεῖς καλλίτερον καὶ τελειότερον γνωρίζετε ἀπὸ ἐμέ, ὁ ὁποῖος μόλις πρὸ πενταετίας ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσω τὸν ἄνδρα καὶ νὰ συνεργασθῶ μαζί του ἐφ' ᾧ καὶ παραλείπων ταῦτα ἐν καὶ μόνον ἀναφέρω καὶ ἐξαιρῶ, τὴν ἀπερίγραπτον καὶ πραγματικὴν ἀγαθότητα τῆς καρδίας του, ἡ ὁποία συχνάκις ἐγένετο ἀφορμὴ τῆς ὑλικῆς του ζημίας.

Ἄλλὰ φεῦ! τὸ σκληρὸν τοῦ θανάτου ὄρεπανον, ὅπερ πάντας ἀνεξαρτήτως ἀγαθῶν ἢ κακῶν ἰδιωμάτων, μικρᾶς ἢ προβεβηκυίας ἡλικίας θερίζει, ἔκοψε τὸ νῆμα τῆς πολυτίμου ζωῆς του. Καὶ ἰδοὺ σύζυγος σεβαστῆ, χήρα τοιοῦτου συζύγου, θρηνεῖ ἀπαρηγόρητα τὴν στέρησιν τοῦ στηρίγματός της. Καὶ ἰδοὺ τέκνα ἀπορφανισθέντα φιλοστόργου πατρὸς θρηνοῦσιν ἀπαρηγόρητα τὴν στέρησιν τοιοῦτου προστάτου. Καὶ ἰδοὺ ἀδελφοὶ καὶ φίλοι πολυπληθεῖς κλαίουσι τὴν ἐξαφανισθεῖσαν ὑπάρξιν. Καὶ ἰδοὺ πάντες ἡμεῖς θρηνοῦμεν καὶ μετὰ τιμῶν προπέμπομεν εἰς τὴν τελευταίαν καὶ παντοτινὴν κατοικίαν του φίλον ἀγαθὸν καὶ πατριώτην πολῦτιμον.

Καὶ σὺ μὲν, ἀείμνηστε Ἰ. Μουρελάκη, διανύσας ὡς διήνυσας τὸν ἐπὶ γῆς βίον σου, ἀπέρχεσαι σήμερον εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, ἵνα ἀπολαύσῃς τὴν ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων καὶ ἀγῶνων σου. Παριστάμενος δὲ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως, ἀνάφερε εἰς αὐτὸν τὰ δάκρυα, τὰς οἰμωγὰς, τοὺς θρήνους, τοὺς κοπετοὺς τῶν δυστυχῶν τῆς Πατρίδος σου κατοίκων. Ἰκέτευσον αὐτὸν ἐκ μέρους ἑλῶν μας νὰ παρίσῃ πλέον τὰς πολ-

λάς ἁμαρτίας μας καὶ νὰ ρίψῃ ἕλεων βλέμμα καὶ ἐπὶ τὸν περιούσιον λαὸν τῆς Κρήτης. Εἶπε εἰς αὐτὸν ὅτι τὸ χυθὲν αἷμα ὑπὲρ τῆς ἱεράς του θρησκείας εἶνε πλέον ἀρκετόν, ὥστε νὰ ἐξαλείψῃ μὲν τὰ πλημμελήματα τῶν ἐπιζώντων λατρευτῶν του, νὰ ἐξαλείψῃ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀπίστων διωκτῶν τῆς θρησκείας του ἐκ τῆς βίβλου τῶν ζώντων. Εἶπε εἰς αὐτὸν μετὰ τοῦ Προφήτου καὶ Βασιλέως Δαβὶδ, «ἕως πότε, Κύριε, ψωμιεῖς ἡμᾶς ἄρτον δακρύων; ἕως πότε, ὦ Θεέ, ὄνειδιεὶ ὁ ἐχθρός, παροξυνεὶ ὁ ὑπεναντίος τὸ ὄνομά σου εἰς τέλος; (ψαλμ. 73) Ἔκχεον τὴν ὀργὴν σου ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ γινώσκοντά σε· ἀπόδος τοῖς γείτοσιν ἡμῶν ἑκατονταπλασίονα εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὸν ὄνειδισμόν, ὃν ὠνειδίσαν ἡμᾶς, Κύριε» (ψαλ. 78).

Ἡμεῖς δὲ οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ μηδαιμὸν καὶ πρόσκαιρον τῶν ἐπιγείων, ἅς ἀφοσιωθῶμεν εἰς τὴν ἀγίαν καὶ ἱεράν θρησκείαν μας καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς κινδυνεύουσας Πατρίδος μας. Πρὸς τοῦτο δὲ ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν ἀχώριστον σύντροφον ἐν τῷ ἐπιγείῳ βίῳ μας τὴν τριάδα τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, τὴν πίστην, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ ὑπ' αὐτῶν ὀδηγούμενοι θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ τὸ ποθούμενον.

Σὺ δέ, Ζωοδότα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸν μὲν ἄφ' ἡμῶν μεταστάντα δοῦλόν σου Ἰωάννην κατὰ τάξιν ἐν χώρᾳ ζώντων, ἐν σκηναῖς δικαίων, παρορῶν ἐκτι ὡς ἄνθρωπος, σάρκα φορῶν εἰς τὸν κόσμον οἰκῶν, ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ ἢ διανοίᾳ ἡμαρτεν· εἰς δὲ τοὺς ἀπορραπισθέντας οἰκειούς του τὴν ἐξ ὕψους παραμυθίαν ἐξαπόστειλον.

Ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐπιζῶντας πάντας φώτισον, συνέτισον εἰς τὸ ποιεῖν τὸ θέλημά σου τὸ ἅγιον καὶ τὰς φυγὰς ἡμῶν ἐν μετανοίᾳ καὶ ἐξομολογήσει παράλαβε. Ἀμήν.

ΕΠΙ ΤΗ

ΚΗΡΥΞΕΙ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ

τῆ 3 Φεβρουαρίου 1897

«Ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι οἱ ἐσθίοντες ἄρτον ὀδύνης» (Ψαλμ. 126, 2) ψάλλει ὁ Προφήτης καὶ Βασιλεὺς Δαβὶδ, προτρέπων τοὺς ὁμοεθνεῖς του εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν. «Ἐγείρεσθε μετὰ τὸ καθῆσθαι» λέγω καὶ ἐγὼ κατὰ τὴν σημερινὴν ἐπίσημον ἡμέραν καὶ ὥραν πρὸς ἡμᾶς, τὰ ἐν Χριστῶ ἀγαπητὰ τέκνα μου, τὰ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας ἐσθίοντα ἄρτον πικρὸν, τὸν ἄρτον τῆς δουλείας. Πολλὰ ἔτη ἐκαθήμεθα. Ἄρκετον ἄρτον ὀδύνης ἐγεύθημεν. Καιρὸς νὰ ἐγερθῶμεν. Τὸ φάσμα τῆς μαύρης καὶ ὀδυνηρᾶς δουλείας μὴ φοβώμεθα. Ὁ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐπικαθήμενος ἐπὶ τοῦ τραχήλου ἡμῶν ἀπαίσιος ἐχθρὸς τῆς ἱεράς μας θρησκείας, τῆς πολυτίμου ἐλευθερίας μας, ὁ ἄγριος καὶ αἰμοχαρὴς Τούρκος θὰ καταρρεύσῃ τῇ ἀμάχῳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προστασίᾳ ὡς σεσηπὸς δένδρον. Φανῶμεν ἀντάξιοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐκεῖνοι κατεπολέμησαν αὐτὸν ἰσχυρὸν ὄντα. Ἡμεῖς οἱ ἐκείνων ἀπόγονοι ἅς σείσωμεν ὀλίγον τὸ σεσηπὸς δένδρον, τοῦ

ὁποίου τὰς ρίζας ἐκεῖνοι ἀρκετὰ περιέκοψαν καὶ ἄς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ καταπέση αὐθωρεῖ. Ἄς ταχθῶμεν ὑπὸ ταύτην τὴν ἱεράν καὶ γλυκεῖαν τῆς γλυκείας Πατρίδος σημαίαν, ἣτις δὲν φέρει τὸ ἀπαίσιον τῆς φαύλης καὶ βαρβάρου ἡμισελήνου σύμβολον, ἀλλὰ τὸ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, τὸν τίμιον Σταυρόν. Ὑπὸ τὴν ἱεράν καὶ μητρικὴν σκιάν τῆς σημαίας ταύτης μετὰ γενναιότητος τὸν ἐχθρόν ἄς πολεμήσωμεν. Τὰ ὄπλα, ἅτινα φιλογενεῖς ἀδελφοὶ μᾶς ἀπέστειλαν, ὡς ἐμπρέπει καὶ ἐπιβάλλεται εἰς γενναίους καὶ φιλοπάτριδας ἄνδρας ἄς τιμήσωμεν.

Ἐμπρὸς λοιπὸν, προσφιλέστατα τεκνία. Ἄλλὰ στῆτε. Μὴ σπεύδετε. Πρὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου τῆς σωτηρίας μας συμβόλου, πρὸ τῆς πολυτίμου ταύτης καὶ λατρευτῆς σημαίας, ἄς θυσιάσωμεν ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι τὰ ἀτομικά μας συμφέροντα καὶ πάθη. Πρὸ τῆς ἱεράς ταύτης σημαίας ἄς ρίψωμεν εἰς λήθην τὰ παρελθόντα. Ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ δὲ ταύτης σκιάν, ἄς συνδεθῶμεν μὲ τὸν σωτήριον καὶ πολῦτιμον σύνδεσμον τῆς ἀγάπης καὶ ὁμονοίας. Τὰς δύο ταύτας ἱεράς καὶ γλυκείας λέξεις ἄς ἐγγράψωμεν εἰς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας, καὶ ἄς εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ ἱερός ἀγὼν, ὃν ἀναλαμβάνομεν, καὶ πᾶσα ἐπιχείρησις μας θὰ κατευοδωθῆ, θὰ εὐδοκιμήσῃ. Συγχωρήσωμεν λοιπὸν ἀπὸ καρδίας ἕκαστος εἴ τι ἔχει κατὰ τοῦ ἄλλου καὶ τοιουτοτρόπως ἐξηγνησμένοι ἀπὸ τὰ πάθη, συνδεδεμένοι μὲ ἀδελφικὴν ἀγάπην, ἄς ἐπιδεθῶμεν ὀλοψύχως εἰς τὸν ἱερόν καὶ ἅγιον ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεώς μας ἀγῶνα, οὗ τὴν ἑναρξίν ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία ὡς φιλόστοργος Μητήρ δι' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ αὐτῆς λειτουργοῦ εὐλογοῦσα ἀπὸ καρδίας ἀγιάζει.

Ἐν τῇ εὐσήμενῳ δὲ ταύτῃ καὶ μεγάλη διὰ τὴν πατριδα ἡμέρα, ἀξιούμενος τῆς ὑψίστης εὐτυχίας νὰ ὑψώσω ἐνώπιον ἡμῶν τὴν Ἑλληνικὴν σημαίαν τῆς Ἐνωσεως, ἀναφωνῶ ἀπὸ καρδίας «Ζήτω ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος ὁ Α. μετὰ παντὸς τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Στρατοῦ Αὐτοῦ. Ζήτω ἡ Ἐνωσις τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Αἰωνία δὲ καὶ ἀγήραος ἡ μνήμη τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος πεσόντων ἀδελφῶν ἡμῶν.»

Φιλόπατρι καὶ γενναῖε τοῦ Μεραμβέλλου Λαέ. Πατριδῶν τὴν ἡγιασμένην καὶ εὐλογημένην ταῖς μητρικαῖς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εὐχαῖς ταύτην σημαίαν εἰς σὲ διὰ χειρὸς τοῦ γενναίου Ἀρχηγοῦ σου Κοκκίνη, σοὶ εὐχομαι νὰ τιμήσῃς αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρείας σου καὶ νὰ ἐπαναφέρῃς αὐτὴν ἐκ τοῦ κατὰ τῶν ἐχθρῶν πολέμου ἐνδόξον καὶ νικηφόρον. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ

ΕΙΣ

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΣΑΡΟΛΙΔΗΝ

τῇ 16 Φεβρουαρίου 1897

Ἀκόμη δὲν ἐξηράνθησαν τὰ δάκρυα, τὰ ὅποια πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐχύσαμεν κηδεύοντες ἀγνὸν πατριώτην καὶ πολύκλαυστον φίλον, καὶ ἰδοὺ πάλιν σήμερον νέα ἀφορμὴ δακρύων, νέα ἀφορμὴ θλίψεως ὀριεταί εἰς ἡμᾶς

διὰ τοῦ θανάτου ἐπίσης ἀγνοῦ πατριώτου, ἐπίσης πολυκλαύστου σκαπανέως τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστασεως, τοῦ Κωνσταντίνου Σαρολίδου. Ἄλλ' ὦ Θεέ μου, διὰ τί ἐν τόσῃ χαλεπαίᾳ καὶ κρίσεισι διὰ τὴν δυστυχῆ ἡμῶν Πατρίδα περιστάσει, καθ' ἃς ἡ πείρα καὶ ἡ σύνεσις ὑπὲρ ποτε εἶνε χρησιμώταται καὶ συντελεστικώταται, διατί, ὦ Θεέ μου, μᾶς ἀποστερεῖς τοιούτων πολυτίμων καὶ χρησίμων ὑπάρξεων; Διατί, ὦ Θεέ μου, ἐπαυξάνεις διὰ τῆς στερήσεως τοιούτων προσώπων τὴν ψυχικὴν ἀθυμίαν, ἣτις ἔχει κυριεύσει εἰκότως τὰς καρδίας μας; «ὦ Κύριε, σῶσον δὴ ὦ Κύριε, εὐόδωσον δὴ.»

Ἄλλὰ τί ἡμεῖς τὰ πλάσματα ζητῶμεν νὰ ἐξερευνησῶμεν τὰς ἀνεξερευνήτους βουλὰς τοῦ Ὑψίστου; Τί ἡμεῖς ὁ πηλὸς παρατηροῦμεν εἰς τὸν πάνσοφον κεραμέα διατί μᾶς μεταχειρίζεται οὕτω; Ἄς κλίνωμεν τὸν αὐχένα πρὸ τῶν ἀποφάσεων τοῦ πανσόφου καὶ παναγάθου Θεοῦ, ἀναφωνοῦντες τὸ τοῦ Ἰωβ, «ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον. Ἄς ὑποκύψωμεν εἰς τὴν ἄλλως ἀνέκκλητον θεϊαν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἄς προσπαθήσωμεν ν' ἀρυσθῶμεν μαθήματα Χριστιανικά, μαθήματα πατριωτικά ἐκ τοῦ ἐπιγείου βίου τῶν ἀπερχομένων πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν.

Τίς λοιπὸν ὁ προκείμενος νεκρὸς; Ὁ εἰς ὅλους ἡμᾶς γνωστὸς ἐκ τῶν ἀδόλων καὶ ἀκραιφνῶν πατριωτικῶν αὐτοῦ φρονημάτων καὶ πράξεων Κωνσταντίνος ὁ Σαρολίδης, ὁ ὁποῖος γεννηθεὶς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐπαρχίᾳ ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐγκρίτων, δὲν ἔτυχε μὲν ἐπιστημονικῆς μορφώσεως κατὰ τοὺς Ἰσοπεροὺς ἐκείνους καὶ

μαύρους τῆς δουλείας χρόνους, καθ' οὓς ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη, ἐμορφώθη ὅμως χριστιανικῶς, ἐμορφώθη πατριωτικῶς, ὅπως ἐγνώριζον οἱ ἀοίδιμοι πατέρες μας νὰ μορφώνουν τὰ τέκνα των. Καὶ τὴν Χριστιανικὴν αὐτὴν καὶ πατριωτικὴν μόρφωσιν, ἦν παρά τῶν γονέων του ἔλαβε, θέμενος βάσιν καὶ θεμέλιον τοῦ βίου του, ἔζησε συμβουλευῶν συνετῶς καὶ ὀρῶν πατριωτικῶς ἀλλ' ἄνευ θορύβου, ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς, ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς αἰματοκυλισμένης Πατρίδος. Τίς ἐκ τῶν ἐπιζώντων συνηλικιωτῶν καὶ συνεργατῶν τοῦ ἀειμνήστου Σαρολίδου δὲν ἐνθυμεῖτε ὅτι καὶ αὐτὸς μετ' ἄλλων ἐπίσης ἀειμνήστων πατριωτῶν ἦσαν τὰ ὄρῶντα πρόσωπα εἰς τὸ ἡμέτερον Τμήμα πρὸς ὑποκίνησιν τῆς μεγάλης καὶ ἐνδόξου τοῦ 1866 ἐπαναστάσεως, ἣτις λαμπρὰν καὶ περιφανῆ ἀφήκεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ τὴν μνήμην; Τίς δὲν γνωρίζει ὅτι καὶ ὡς περιφανὲς μέλος τῆς Κρητικῆς ἐθνοσυνελεύσεως ἐξελέγη καὶ μετὸν ἐντιμὸν αὐτὸν τίτλον εἰς τὰς Ἀθήνας μετέβη καὶ ἐκεῖθεν πάλιν εἰς Κρήτην ἐπανῆλθεν, ἵνα καταπολεμήσῃ καὶ κατεπολέμησεν ἐνθουσιωδῶς τὰς ἐπὶ τῆς Πατρίδος ἀρπακτικὰς βλέψεις Μεγάλης Δυνάμεως; Διὰ τὸν ἀπλοῦχον ἀλλ' ἄδολον καὶ ἐχέφρονα Σαρολίδην οὔτε αἱ δελεαστικαὶ ὑποσχέσεις ὑλικῶν ἀμοιβῶν, οὔτε αἱ χρηματικαὶ θυσίαι, εἰς ἃς κατ' ἀνάγκην ὑποβάλλεται πᾶς ἀνιδιοτελής καὶ εἰλικρινὴς πολιτευόμενος, οὐδεμίαν εἶχον σημασίαν. Ὀνειρεύετο τὴν δυστυχῆ πατρίδα του Ἑλληνικὴν, τὴν ἤθελεν ἐλευθέραν, καὶ πρὸς τοῦτο ἔτεινον ὄλαι του αἱ προσπάθειαι. Ἀλλὰ φεῦ! Δὲν ἤξιώθη, ἀρπαγείς ὑπὸ τοῦ σκληροῦ θανάτου, νὰ ἴδῃ ἐπιστεφομένους διὰ τῆς ποθοῦσας πρὸς τὴν Μη-

τέρα Ἑλλάδα ἐνώσεως τοὺς κόπους καὶ τοὺς ἀγῶνάς
του. Δὲν ἠτύχησε νὰ ἴδῃ τὴν Πατρίδα του ἐλευθέραν.
Ἐγὼ αὐτὸς εἶμαι αὐτόπτης μάρτυς τῆς γλυκυτάτης
συγκινήσεως, ἣν ἠσθάνθη ἡ πατριωτικὴ του καρδία,
ὅτε πρό τινων ἡμερῶν μεταβάς εἰς ἐκίσκεψιν του, τῷ
ἀνεκοίνωσα ὅτι ἡ πατρίς μας ἐλευθεροῦται πλέον!
Δάκρυα χαρᾶς ἀνέβλυσαν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ
ἰλαρὸν μειδίαμα ἐξωγραφήθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του.
Ἴδού, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἰδού παράδειγμα πα-
τριωτικῆς ἀγάπης καὶ ἀδόλου καρδίας, ἄξιον μιμήσεως!
Τοιαύτην πατριωτικὴν καρδίαν ἀνάγκη νὰ μορφώσω-
μεν, ἐὰν διακαῶς ἐπιθυμῶμεν τὴν εὐημερίαν τῆς Πα-
τρίδος. Καρδίαν ἀπηλλαγμένην τῶν ὀλεθρίων ἐπιδρά-
σεων τῆς ὀλεθρίας ἰδιοτελείας, καρδίαν πάλλουσαν
μόνον διὰ τὴν Πατρίδα.

Ὅχι δὲ μόνον εἰς τὰ γενικά, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ με-
ρικά τῆς Πατρίδος ζητήματα ὁ αἰοίδιμος Σαρολίδης κα-
τετάσσετο μεταξὺ τῶν πρώτων. Εἰς αὐτὸν μετ' ἄλλων
συνεργασθέντα ὀφείλεται κατὰ πρῶτον λόγον ἡ σκόπι-
μος καὶ ἐπωφελὴς τροπὴ τῆς τέως ἀσκόπου καὶ ἀνωφε-
λοῦς χρήσεως τῶν Μοναστηριακῶν περιουσιῶν. Ἡ πα-
τριωτικὴ του διάνοια ἐσκέπτετο ὅτι τὰ ἐκ τούτων ἀπο-
φερόμενα εἰσοδήματα λυσιτελῶς διαχειριζόμενα ἠδύ-
ναντο ν' ἀποβοῦν καὶ ἀπέβησαν πράγματι ἰσχυρὸς πα-
ράγων πρὸς ἐξάπλωσιν τῆς ἐν σπαργάνοις τότε διατε-
λούσης παιδείας, τῆς ἑλληνοπρεποῦς παιδείας, ἥτις
ἐξυψοῦσα τὸ φρόνημα καθιστᾷ τὸν ἄνθρωπον τοῦτ' αὐτὸ
ἄνθρωπον. Ὅτι δὲ τοιαύτας ὑγιεῖς καὶ ὀρθὰς σκέψεις
ἐσκέπτετο, ἀποδεικνύει ἡ μόρφωσις, ἣν ἔδωκεν εἰς τὰ
προσφιλῆ του τέκνα.

Ἄλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη περισσοτέρων λόγων, ἀπὸ ὁμιλῶ εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι καλλίτερον καὶ περισσότερο ἀπὸ τὸν λέγοντα ἐγνώρισαν τὸν ἀείμνηστον βασιλέα Σαρολίδην; Ἄπας ὁ λόγος, ὅταν παρῆ, τὰ πράγματα, κατὰ τὸν νόμον ταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν.

Ἀσπίδιμε Κωνσταντίνε Σαρολίδη· ζήσας ὡς ἔζησας τὸν ἐπίγειον βίον σου, ἀπέρχεσαι σήμερον πρὸς τὸν Πλάστην καὶ Δημιουργόν σου Θεόν, ἵνα ἀπολάβῃς πρέπουσαν ἀμοιβήν. Τὸ σεβαστόν σου ὄνομα, σέβασμα νεκρῆ, θά μείνῃ παρ' ἡμῖν ἄληστον· διότι ἡμεῖς οἱ ἄλλοι ἄληπτοι, ἀφίκοροι καὶ φθονεροὶ ὄντες, ποτίζομεν μὲν πολλὰ ποτήρια πικριῶν καὶ θλίψεων τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἐργασθέντας ζῶντας, ἀλλὰ γνωρίζομεν ὑπὲρ τινες καὶ ἄλλοι τὰ τιμῶμεν τοὺς ἀξίους τιμῆς καὶ ἀγάπης μετὰ θάνατον. Πορεύου λοιπὸν τὸν δρόμον τῆς αἰωνιότητος, ἐβιάσασαν πρὸ σοῦ καὶ οἱ πολὺκλαυστοὶ καὶ πολὺτίμοι συνεργάται καὶ συναγωνισταὶ σου, Σφακιανᾶκης, Καραζύρης καὶ Μουρελάκης. Μὴ παύσετε μετὰ τῶν ὑμῶν πίστεως καὶ πατριδος σφραγισθέντων ἀδελφῶν σας καθικετεύητε τὸν Ὑψιστόν, ἵνα καταξιώσῃ ἡμᾶς τὸν ἐλάχιστον ν' ἀπολαύσωμεν τοὺς γλυκεῖς καρπούς τῶν πατριωτικῶν κόπων καὶ ἀγώνων σας.

Ζωῆς καὶ θανάτου Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸν πρὸς σὲ μεταστάντα πιστὸν δοῦλόν σου Κωνσταντίνον ἐν σκηναῖς δικαίων τάξον, ἀφιεῖς αὐτῷ ἕως ἄνθρωπος ἡμαρτε. Ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐπιζῶντας κατετίξε, ἵνα βαδίζωμεν τὴν τρίβον τῶν ἐντολῶν σου ἀπολαύσωμεν τῆς βασιλείας σου. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΡΧΗΓΟΝ ΜΕΡΑΜΒΕΛΛΟΥ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΟΚΚΙΝΗΝ
ΠΕΣΟΝΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝ ΙΕΡΑΠΕΤΡΩ ΜΑΧΗΝ
τῇ 22 Φεβρουαρίου 1897

Πάλιν δάκρυα. Πάλιν κοπετεί. Πάλιν θρήνοι !
Ἐμέλλομεν ἄρα, γέννατε καὶ ἀτρόμητε τοῦ Μεραμβέλλου ἀρχηγέ καὶ πολύτιμε φίλε καὶ συνεργάτα Ἐμμανουήλ Κοκκίνη, ἐμέλλομεν ἄρα, ἀντὶ χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι νὰ σὲ ἀπολαύτωμεν θαλερὸν καὶ ὑγιᾶ ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς μάχης, κλαίοντες καὶ ὀλοφυρόμενοι αἱματόφυρτον καὶ ἄπνουν νὰ σὲ ὑποδεχθῶμεν ; Ἐμέλλομεν ἄρα, πολύτιμε καὶ ἀγνὲ πατριῶτα, νεκρικὴν κλίνην καὶ κηδεῖαν νὰ ἐτοιμάζωμεν ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ σου, ἀντὶ ἐνθουσιώδους καὶ πανηγυρικῆς ὑποδοχῆς, ἥς ἦσο ἄξιος ; Ἐμέλλομεν ἄρα, αἰείμηστε Κοκκίνη, ἀντὶ συγχαρητηρίων θερμὰ συλλυπητήρια νὰ ἀπευθύνωμεν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἕτερον πάντες ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἐπανόδῳ σου, καὶ ἐπικήδεια ἄσματα ἀντὶ ἐπινικίων ὕμνων νὰ σοὶ τονίζωμεν ; Ἐμελλον ἄρα καὶ ἐγὼ, πολὺκλαυστε φίλε, ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου, ὅπου ἰστάμενος πρὸ ἡμερῶν ἀπεκρήρυττον βάρβαρον καὶ τυραννικὴν δυναστείαν καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ὁμοσυσίου Τριάδος ἐκήρυττον τὴν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐνωσιν, ἔχων σὲ τὸν γενναῖον αὐτῆς ὑπέρμαχον ἐν δεξιᾷ μου χύνοντα δάκρυα ἀγίας χαρᾶς καὶ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅτε παρέδιδόν εἰς τὰς ἀνδρείας σου χεῖρας τὴν κυα-

νόλευκον τοῦ Χριστοῦ σημαίαν, ἐμέλλον, λέγω, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τούτου τόπου νά σοι εἶπω τὸν ἐπικηδεῖόν σου, δακρύων ἐκ καρδιοδόρου λύπης καὶ ὀλοφυρόμενος ἐπὶ τῇ ἀπώλειά σου ; Ὡ στέρησις μεγάλη ! Ὡ ζημία ἀνεπανόρθωτος ! Ὡ συμφορὰ ἀνήκεστος ! Ὡ θάνατε, ὡς σκληρόν σου τὸ ἔργον ! Ὡ σκληρὸς θάνατε, πόσον βαθέως ἐνέπηξας τὸ πικρόν σου βέλος εἰς τὰς καρδίας ὄλων ἡμῶν !

Ἐχάσαμεν, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐχάσαμεν διὰ παντός τὸν γενναῖον καὶ ἀτρόμητον ἀρχηγὸν τῆς Ἐπαρχίας μας Ἐμμανουὴλ Κοκκίνην ! Ἐχασεν, ἀγαπητοὶ πατριῶται, ἡ δύσμοιρος Πατρίς φιλοπόλεμον ἀγωνιστὴν καὶ ἥρωϊκὸν πρόμαχον τῆς ἐλευθερίας τῆς ! Ἐχάθη ὁ Τουρκοφάγος Κοκκίνης ! Δικαίως λοιπὸν ἅμα τῷ θλιβερῷ καὶ ἀπαισίῳ ἀγγέλματι τοῦ σκληροῦ ἀλλ' ἐνδόξου θανάτου του, δικαίως οἱ πάντες καιριώτατα ἐθλίβημεν καὶ ἀπὸ καρδίας ἐκλαύσαμεν καὶ κλαίομεν καὶ ἐπὶ πολὺ θὰ κλαίωμεν. Δικαία λοιπὸν ἡ κυριεύσασα τὰς καρδίας μας καρδιοδόρος λύπη καὶ ἰδίᾳ τῆς δυστυχοῦς συζύγου καὶ τῶν ἀπαρηγορήτων τέκνων του ! Κλαύσατε, ἀτυχῆ, σύζυγε καὶ τέκνα, τοῦ προκειμένου πολυκλαύστου νεκροῦ. Χύσατε δάκρυα, ἄφθονα δάκρυα, ἐπὶ τῇ σκληρᾷ ἀπώλειᾳ ἀγαθοῦ πατρὸς καὶ συζύγου. Δεδικαιολογημένα εἶνε τὰ δάκρυά σας. Εὐλόγοι οἱ στεναγμοὶ σας. Δίκαιοι οἱ κοπετοὶ καὶ οἱ ὀρῆνοί σας ! Ἀλλὰ παρηγορήθητε, εὐτυχῆ, σύζυγε καὶ τέκνα τοῦ ἥρωϊκῶς καὶ ἀνδρείως πεσόντος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀθανάτου μνήμης Κοκκίνης. Παρηγορήθητε βλέποντες πάντας ἡμᾶς συγκλαίοντας καὶ συνολοφυρομένους ἐπὶ τῇ κοινῇ συμφορᾷ. Διότι ὁ ἥρωες σύζυ-

γος καὶ πατήρ σας δὲν ἀνήκε μόνον εἰς σᾶς· ἀνήκεν εἰς ὅλους μας, ἀνήκεν εἰς τὴν Ἐπαρχίαν του, ἀνήκεν εἰς τὴν Πατρίδα του ὅλην καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐντίμως τὸ ἐντιμον αἷμά του ἔχυσε ! Παρηγορήθητε, διότι ὁ ἐνδοξὸς πεσὼν πατήρ καὶ σύζυγός σας, δὲν ἀπέθανεν. "Ὁχι. Ζῆ καὶ θὰ ζῆ αἰωνίως εἰς τὰς καρδίας μας· ζῆ καὶ θὰ ζῆ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Μεγαλομάρτυρος Πατρίδος ! Τὰ ὀνόματα τῶν τοιαύτην ζωὴν ζησάντων καὶ τοιοῦτον ἐνδοξὸν θάνατον ὑποστάντων δὲν ἐξαλείφονται, ἀλλὰ μὲ χρυσᾶ γράμματα εἰς τὰς δέλτους τῆς ἐθνικῆς Ἱστορίας ἀναγράφονται.

Τί δὲ νὰ εἶπω ἐγὼ, ὁ ἀσθενὴς τὸν λόγον καὶ συντετριμμένος ἄλλως ἐκ τῆς λύπης, πρὸς ἔπαινον καὶ δόξαν τοῦ προκειμένου νεκροῦ ; Νὰ ἐξάρω ἄρά γε τὴν φιλοπατρίαν του ; Μάταιος κόπος· διότι ὁ ἥρωϊκός του θάνατος εὐγλωττότερον οὐχὶ ἐμοῦ ἀλλὰ τοῦ εὐγλωττοτέρου καὶ δεινότερου ρήτορος λαλῶν πρόκειται τρανὸν ταύτης μαρτύριον. Νὰ ἐξυμνήσω ἄρά γε τὰ εὐσεβῆ καὶ χριστιανικά του αἰσθήματα ; Ἄνωφελής κόπος· διότι παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησιν, ὅπου δὲν ὑπάρχει εὐσέβεια, οὔτε ἡ ἀχώριστος ταύτης φιλοπατρία ἀναφαίνεται. Νὰ ἐξάρω τὴν ἐξοχὸν γενναιότητά του ; Καὶ τοῦτο μάταιον· διότι πάντες ὑμεῖς γνωρίζετε ὅτι φόβος δὲν εὔρε ποτὲ παρὰ τῷ λεοντοκάρῳ Κοκκίνῳ τόπον διαμονῆς. Ἐφ' ᾧ τὰς ἐξῆς μόνον ὀλίγας λέξεις σημαντικὰς τοῦ εὐγενοῦς καὶ καὶ τοῦ γενναίου τῆς εὐγενοῦς καὶ γενναίας καρδίας του λέγω : Ἐξῆσεν ἀγαπῶν, λατρεύων τὴν Πατρίδα του. Ἐξῆσεν ἀείποτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του. Ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του. Ἀγῆρως λοιπὸν καὶ ἀθάνατος ἡ ἐνδοξὸς μνήμη του. Αἰώνιον καὶ σεβαστὸν τὸ μνημόσυνόν του.

Ἡμεῖς δέ, τεθλιμμένοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, τὴν ζωὴν τοῦ πολυτίμου τούτου καὶ ἀγνοῦ πατριώτου ἅς ἔχωμεν ὡς τύπον καὶ ὑπογραμμόν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ὀνομαζώμεθα ἄξια τέκνα τοιαύτης ἡρώιδος Μητρός. Ἐξῆσεν ὁ ἀείμνηστος Κοκκίνης, πρὸς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπων καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀκαταπονήτως ἐργαζόμενος, τὴν δόξαν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος. Ἐξῆσεν ἐλληνοπρεπῶς καὶ ἀπέθανεν ἐλληνοπρεπῶς, οὐδέποτε τῇ ὀλεθρία ἰδιοτελεῖα δουλεύσας. Τοιοῦτον πατριωτικὸν βίον χρεωστοῦμεν νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἰδῶμεν τὴν ἡμετέραν Πατρίδα ἐλευθέραν καὶ εὐτυχῆ. Μὴ καταναλισκώμεθα, ἀδελφοί μου, εἰς δάκρυα καὶ θρήνους, τὰ ὅποια μακρὰν νὰ ὠφελήσουν δυσαρεστοῦν ἀπ' ἐναντίας τὴν ἡρωϊκὴν τοῦ Κοκκίνη ψυχὴν, ἡ ὁποία περιβεβλημένη ἤδη τὸν λαμπρὸν, τὸν ζηλωτὸν τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου στέφανον, σκιρτᾷ ἐξ ἀγαλλιάσεως ἰσταμένη πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως. Ἀλλὰ ἀπὸ καρδίας ἅς καθικετεύσωμεν τὸν Ἰψιστὸν ὅπως τὸν μὲν πρὸς αὐτὸν μεταστάντα γενναῖον ἀρχηγὸν τοῦ Μεραμβέλλου καὶ πιστὸν αὐτοῦ δοῦλον Ἐμμανουήλ Κοκκίνην προσδεξάμενος εἰς τοὺς πατρικοὺς αὐτοῦ κόλπους κατατάξῃ ἐν σκηναῖς δικαίων· εἰς δὲ τὰς ἡμετέρας καταδύνοιας καρδίας ἄλλοθεν τὴν δέουσαν παραμυθίαν παράσχη.

Τοῦ γενναίου τῆς ἐπαρχίας μας ἀρχηγοῦ Ἐ. Κοκκίνη αἰωνία ἡ μνήμη.

Τοῦ ἡρωϊκῶς καὶ ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος πεσόντος Ἐ. Κοκκίνη αἰωνία ἡ μνήμη.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΤΩ Γ. ΑΡΧΗΓΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΛΑΣΗΘΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΟΡΑΚΑ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΙΣ ΜΕΡΑΜΒΕΛΛΟΝ ΑΦΙΞΙΝ ΤΟΥ
τῆ 26 Φεβρουαρίου 1897

«Ὁσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις» εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» ἔφαλλον οἱ τῶν Ἑβραίων παῖδες σκιστῶντες ἐκ χαρᾶς, ὅτε ὑπεδέχοντο τὸν περιμενόμενον Μεσσίαν, ἵνα ἐλευθερώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας. «Ὁσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενης ἐν ὀνόματι Κυρίου» ἀγαλλόμενοι καὶ ἡμεῖς σήμερον ψάλλομεν ὑποδέχομενοι σὲ τὸν πατρῶζοντα υἱόν, τὸν φέροντα τὰ σύμβολα τῆς περιποήτου ἡμῶν Μητρὸς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὰς μητρικὰς τῆς ὁποίας ἀγκάλας ἐγκείται ἡ ἡμετέρα σωτηρία καὶ εὐτυχία. «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας ἀνακράζομεν σήμερον καὶ ἡμεῖς, οἱ ἐπὶ ὄνομα καὶ ἡμῖσιν αἰῶνας τὸν πικρὸν τῆς δουλείας ἄρτον γευόμενοι καὶ ὑπὸ τὸν βαρὺν καὶ ἀφόρητον τοῦ ἐπαράτου ἀντιχρίστου ζυγὸν στένοντες. Ἡ ἡμετέρα Πατρίς, ἡ μάρτυς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἐθνισμοῦ τάλαινα Κρήτη, ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος καὶ μιᾶς καρδίας ἀποκηρύξασα βάρβαρον τύραννον καὶ μετὰ βδελυγμίας τὴν φονικὴν καὶ αἰμοχαρῆ τούτου κυβέρνησιν ἀποτινάξασα, μετὰ δακρύων παρεκάλεσε τὴν ἑαυτῆς προσφιλεστάτην Μητέρα νὰ δεχθῆ, αὐτὴν εἰς τὰς μητρικὰς τῆς ἀγκάλας, κόπτουσα ὡς ἄλλον γόρδιον δεσμὸν πάντα

σύνδεσμον, ὅστις ἐξαναγκαστικῶς συνέδεεν ἡμᾶς μετὰ τῆς ἐπαράτου μνήμης Τουρκίας. Καί ἰδοὺ σήμερον βλέπει τὴν παράκλησιν αὐτῆς ταύτην διὰ τῆς ἐνταῦθα παρουσίας του εἰτακουμένην, καὶ χαίρει καὶ ἐνθουσιᾷ καὶ διὰ μυριστὴν φορὰν στεντορεία τῇ φωνῇ ἀνακηρύττει ὅτι εἶνε ἕτοιμος καὶ περιουσίαν καὶ ζωὴν νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ τῆς πληρώσεως τοῦ προαιωνίου αὐτῆς πόθου, τῆς μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος Ἑνώσεως.

Ναί· ἐξ ὀνόματος τῶν Χριστιανῶν μου, εἶμαι εὐτυχῆς διαβεβαιούμενός σε, ὡς ἐκροσωποῦντα τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, ὅτι πάντες μικροὶ καὶ μεγάλοι προθύμως προσφερόμεθα ὡς ὀλοκαυτώματα εἰς τὸν ἱερόν τῆς Πατρίδος βωμόν. Τὸ ζωηρότατον ἀδελφικὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ τὸ Πανελλήνιον ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις παθήμασιν ἐξεδήλωσε, συνετῶς ὑπὸ συνετοῦ καὶ πεπνυμένου Βασιλέως ποδηγετούμενον, παρέχει εἰς ἡμᾶς δυνάμεις ἀκαταγωνίστους, ἵνα ἀγωνισθῶμεν μέχρι τελευταίας ρανίδος τοῦ αἵματός μας. Ἐνωσις ἢ θάνατος, εἶνε τὸ ἱερόν σύμβολον, ὅπερ σήμερον ἐκ παραλήλου μετὰ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς πίστεως, θέτει ἡ πολυπαθὴς Κρήτη. Ἐνωσις ἢ θάνατος εἶνε αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀκούονται σήμερον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Μεγαλομάρτυρος Κρήτης ἐκ στόματος πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας. Ἐνωσιν ποθοῦμεν, ἔνωσιν ἐπιδιώκομεν καὶ διακηρύττομεν ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Πατρίδος, ὅτι μόνον ταύτης ἀξιούμενοι, θὰ καταθέσωμεν τὰ ὄπλα, ἅτινα φιλόστοργος Μήτηρ καὶ προσφιλέστατοι ἀδελφοὶ μᾶς ἀπέστειλαν, ἵνα τιμήσωμεν καὶ θὰ τιμήσωμεν τῇ ἀμάχῳ βοήθειᾳ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τὸν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἱερόν ἀγῶνα ἀγωνιζό-

μενοι. Ἐχομεν ἰσχυρὸν βοηθὸν τὸν Θεόν, ᾧ λατρεύομεν. Ἐχομεν θερμὸν προστάτην τὸν Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων, ᾧ ὑπακούομεν. Ἐχομεν ἐπίκουρον τὸ εὐγενὲς ἀδελφικὸν αἶσθημα τῶν ἀπανταχοῦ τῆς Οἰκουμένης πεπολιτισμένων λαῶν, καὶ θὰ κατισχύσωσεν.

Ἀναφωνήσωμεν λοιπὸν πάντες, «Ζήτω ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος μετὰ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου καὶ τοῦ Στρατοῦ Αὐτοῦ. Ζήτω ἡ ἔνωσις. Ζήτω ὁ υἱὸς τοῦ Μεγάλου Κόρακα Ἄριστ. Κόρακας.

ΛΟΓΟΣ
ΕΠΙ Τῆ ΕΘΝΙΚῆ ΕΟΡΤῆ
τῆς 25 Μαρτίου 1897

Τί τοῦτο, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τί τοῦτο τὸ λαμπρὸν καὶ περιχαρὲς θέαμα ; Τίς αὕτη ἡ τοσοῦτου λαοῦ συρροή ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ Ναῷ ; Τίς ἡ χαρμόσυνος τῶν κωδῶνων κροῦσις ; Τί τὰ φαλλόμενα ἱερά ἄσματα ; Τίς δὲ ἡ ζωηροτάτη χαρὰ ἡ ἐξωγραφημένη ἐπὶ τῶν προσώπων ἀπάντων ἡμῶν ; Τί ταῦτα πάντα ;

Ἐορτήν, ἀγαπητοί, ἱεράν καὶ χαρμόσυνον, ἑορτήν ὀρησκειτικὴν, τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἡμετέρας πνευματικῆς σωτηρίας, διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἑορτήν λαμπράν καὶ περιφανῆ, ἑορτήν ἐθνικὴν, τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀναγεννήσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, διὰ τῆς ἀπὸ τῆς δουλείας ἀπελευθερώσεώς του, τὴν διπλὴν ταύτην, ὀρησκειτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἑορτήν,

εορτάζομεν σήμερον. Καὶ πρὸς τοῦτο ταῦτα πάντα. Καὶ πρὸς τοῦτο συνήλθομεν ἐν δοξολογίαις ὑμνοῦντες τὸν Ἅγιον Θεὸν μὲ πρόσωπα λάμποντα ἐκ χαρᾶς, μὲ καρδίας σκιρτώσας ἐξ ἁγίου ἐνθουσιασμοῦ.

Καὶ τίς μὲν καὶ πῶς συνετελέσθη ἡ πνευματικὴ ἡμῶν σωτηρία διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁποῖόν τι δῆλον ὅτι τὸ θρησκευτικὸν μέρος τῆς σημερινῆς μεγάλης εἰορτῆς, ἀρκετὰ ἡ Μήτηρ ἡμῶν ἁγία Ἐκκλησία διὰ τῶν ἱερῶν ἀσμάτων τῆς ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς χθὲς μέχρι σήμερον παρέστησεν, «Εὐαγγελίζου, γῆ, χαρὰν μεγάλην» ψάλλουσα, «Αἰνῆτε, οὐρανοί, Θεοῦ τὴν δόξαν» ἐπιλέγουσα. Ὅποιον δ' ἄρα γε τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς μέρος;

Σκότος βαθύ καὶ ζοφερόν, τὸ σκότος τῆς μαύρης δουλείας, ἐπέκειτο ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου δυσμοίρου ἔθνους! Στεναγμοὶ ὑπόκωφοι, οἰμωγαὶ καὶ γογγυσμοί, κοπετοὶ καὶ θρήνοι ἤκούοντο ἀπὸ καρδιῶν πονουσῶν ἐξερχόμενοι ἀνά τὴν ἄλλοτε γελόεσσαν καὶ εὐτυχή Ἑλλάδα! Ἡ κρατοῦσα ἄλλοτε ἐκεῖ χαρὰ καὶ εὐτυχία, ἀπηνῶς φυγαδευθεῖσαι ὑπὸ τῆς δολοφονικῆς τοῦ Τούρκου μαχαίρας, ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τῆς λύπης καὶ τῶν δακρύων! Ὁ Ἕλληγν μὲ μίαν λέξιν, ὁ Ἕλληγν τὸν ὁποῖον ἐπλασεν ὁ πάνσοφος Δημιουργός του, διὰ νὰ εἶνε ἐλεύθερος, ὁ Ἕλληγν ἦτο δούλος τοῦ Τούρκου καὶ ἡ τιμὴ του καὶ ἡ ζωὴ του καὶ ἡ περιουσία του ἐξηρπάτο ἐξ ἐνὸς μόνοι νεύματος ἐκείνου!

Ἄλλ' ἡ φοβερὰ, ἡ πικρὰ αὕτη δοκιμασία, τῆς ὁποίας ὁ πόνος ἐξικνεῖτο μέχρι μυελοῦ ὀστέων τοῦ Ἕλληγνος, δὲν ἦτο δυνατόν, δὲν ἦτο δίκαιον νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ. Ὅλιγοὶ γνήσιοι Ἕλληγνες ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀριθμοῦ-

μενοι, ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν, ἀλλὰ πολλοὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀξίαν, διακαιόμενοι, πυρπολούμενοι ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πυρὸς τοῦ πατριωτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἐχρησίμευσαν ὡς σπινθῆρες, οἱ ὁποῖοι μετέδωκαν τὸ τουρκοφάγον πῦρ εἰς πᾶσαν γωνίαν καὶ πτυχὴν Ἑλληνικῆς γῆς καὶ καρδίας. Καὶ ἀρχεται λοιπὸν πάλῃ ἄνισος μεταξύ κρατοῦς ἰσχυροῦ καὶ συντεταγμένου καὶ ὀλίγων διεσκορπισμένων καὶ ἀσυντάκτων Ἑλλήνων. Καὶ παρίσταται λοιπὸν ὁ κόσμος θεατῆς θεάματος θαυμαστοῦ καὶ πρωτοφανοῦς, κατεπτοημένος ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μεγάλης ταύτης πάλης, διότι δὲν ἦσαν κατ' εὐθὺν λόγον ἀνάλογα πρὸς τὸν ὕλικὸν ὄγκον. Ὁ κολοσσὸς κατέπεσεν. Ὁ ἰσχυρὸς, ὁ πανίσχυρος τότε Τούρκος ἐξεμηδενίσθη ὑπὸ τῶν ἀδυνάτων, τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ γενναίων Ἑλλήνων. Ἀνακηρύττεται λοιπὸν νικητῆς ὁ Ἕλλην. Λήγει λοιπὸν ἡ τοῦ 1821 ἱερὰ καὶ ἐνδοξὸς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐξέγερσις. Ἀναγνωρίζεται λοιπὸν ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον βασιλεῖον μικρὸν μέρος τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος. Ἀναγεννᾶται λοιπὸν ἡ μικρὰ ζύμη, ἐξ ἧς θὰ ζυμωθῇ προϊόντος τοῦ χρόνου τὸ ὅλον φύραμα. Καὶ ταύτην τὴν ἐθνικὴν ἀναγέννησιν ἐορτάζει σήμερον ἐνθουσιῶν καὶ ἀγαλλόμενος σύμπας ὁ Ἕλληνισμός.

Ταύτης δὲ τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως καὶ δικαίωμα καὶ καθήκον ἔχομεν οἱ Κρήτες νὰ συμμετάσχωμεν, ἀποκηρύξαντες βάρβαρον καὶ τυραννικὴν κυβέρνησιν καὶ τὴν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσιν ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος κηρύξαντες. Τὸ δίκαιον ἡμῶν δὲν θὰ ποδοπατηθῇ καὶ τὴν φορὰν ταύτην. Ὅχι! μυριάκις ὄχι! Οἱ ἰσχυροὶ καὶ κραταιοὶ τῆς γῆς θὰ

καμφθῶσιν ὑπὸ τοῦ δικαίου καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς πολυπαθοῦς Πατρίδος τῇ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν συντελεῖται. Ὁ Θεὸς τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν βραδύνει, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ βραδύνει ἀλλ' ἀνταμείβει. Καὶ ἡμεῖς ἔχομεν πεποίθησιν ὅτι κεκτήμεθα δικαιώματα ἐπὶ τῆς θείας ταύτης ἀμοιβῆς, καὶ ὡς Ἕλληγες καθόλου καὶ ὡς Κρήτες ἰδίᾳ. Τὸ ἡμέτερον θεοδόξαστον Ἔθνος ἐδέχθη πρῶτον τὴν θείαν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος διδασκαλίαν. Καὶ οὐ μόνον ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ μετέδωκε καὶ ἐξήπλωσεν αὐτὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τῶν πολυαριθμῶν διδασκάλων του. Τὸ ἡμέτερον θεοδοξασμένον ἔθνος ἔδωκε τοὺς ἁγίους Μάρτυρας καὶ Ὁμολογητάς, αἱ ὁποῖοι μὲ τὸ αἷμά των ἔβαψαν τὴν ἱεράν τῆς Ἐκκλησίας πορφύραν. Τὸ ἡμέτερον ἐνδοξον ἔθνος παρήγαγε τοὺς ἀληθεῖς ἐκείνους Ποιμένας, αἱ ὁποῖοι ἐξελάσαντες μὲ τὴν ποιμαντορικὴν ράβδον τοὺς βαρεῖς καὶ δυσώδεις τῶν αἰρέσεων λύκους ἐκ τῆς λογικῆς τοῦ Κυρίου μάνδρας, διετήρησαν καὶ παρέδωκαν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἀπαραχάρακτον καὶ ἀλώβητον τὴν ἱεράν τοῦ Αυτρωτοῦ παρακαταθήκην, τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμετέρα Πατρίς ἰδίᾳ, ἡ Κρήτη, ἀναριθμήτους ἑκατόμβας ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ παθόντων ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ὀνόματος τοῦ Μεγάλου ἡμῶν Θεοῦ. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ παροραθῶσι τόσαι θυσίαι, τόσαι ἐκδουλεύσεις πρὸς τὸν δίκαιον Θεὸν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους; Ὁχι. Διότι κατὰ τὸν ψαλμωδὸν «Δίκαιος Κύριος καὶ δικαιοσύνας ἠγάπησε.»

Τὴν δικαιοσύνην ταύτην τοῦ Θεοῦ ἔχοντες, ἀγαπητοί, ὑπ' ὄψει, μὴ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι ἡ σωτηρία μας, ἡ ἐθνικὴ μας σωτηρία, συντελεῖται. Ἐς ἐγκαρτερήσω-

μεν λοιπὸν εἰς τὸν ἱερὸν καὶ ἅγιον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος ἀγῶνα, θυσιάζοντες ἕκαστος εἰτι ἔχει καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὸν ἱερὸν τῆς Πατριδος βωμόν.

Ἐπὶ τούτοις δεηθῶμεν τοῦ Κυρίου ὅπως τοὺς μὲν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος ἀγωνισαμένους καὶ πεσόντας πατέρας καὶ ἀδελφοὺς ἡμῶν ἐν σκηναῖς δικαίων τάξῃ, ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων μιμητὰς τῶν ἔργων αὐτῶν ἀναδείξῃ. Ζήτω ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος. Ζήτω ἡ Ἐνωσις.

ΕΠΙ ΤΗ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΝ ΑΡΧΑΝΑΙΣ

Κατὰ τὸ 1897

Διὰ νὰ δοξολογήσωμεν τὸν ἅγιον Θεόν, ἀγαπητοὶ Πατριῶται, ὁ ὁποῖος διεφύλαξε μέχρι σήμερον τὸν Σεπτὸν ἡμῶν Βασιλέα Γεώργιον καὶ τὸν ἀγαπητὸν υἱὸν αὐτοῦ πρίγκηπα Γεώργιον ἐν ὑγιείᾳ καὶ δόξῃ, καὶ διὰ νὰ παρακαλέσωμεν αὐτὸν νὰ διαφυλάττῃ καὶ ἐνισχύῃ Αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ μέλλον πρὸς χαρὰν μὲν καὶ εὐτυχίαν τοῦ ὅλου Ἐθνους, πρὸς ἀσφαλεστέραν δὲ ἐπιτυχίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, πρὸς τὸν διπλοῦν τοῦτον σκοπὸν, συνήλθομεν σήμερον ἐπὶ τῆ ὀνομαστικῇ Αὐτῶν εορτῇ με χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον περίβολον, ἱερὸν καθῆκαν ἐκπληροῦντες. Ἀπὸ μέσης λοιπὸν καρδίας ἀναφωνήσωμεν : «Ζήτω ὁ Βασιλεὺς ἡμῶν Γεώργιος, Ζήτω ὁ Πρίγκηψ Γεώργιος.»

Ἄλλὰ . . . ἀρκοῦν αἱ ζητωκραυγαί. Μὴ κοπιάζετε πολὺ ζητωκραυγάζοντες δικαίως ἄλλως τε ὑπὲρ τοῦ Βασιλείως μας καὶ τοῦ Ἰησοῦ του, διότι μετ' ὀλίγον θὰ χρειασθῆ ὁ λάρυγξ σας νὰ ζητωκραυγάσητε ζωηρότερον ὑπὲρ ἄλλου τινός.

Γνωρίζετε, ἀγαπητοὶ Πατριῶται, τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἡ φιλόστοργος ἡμῶν Μητήρ Ἑλλάς ἀνέλαβε τὸν ἄνισον κατὰ τῆς Τουρκίας πόλεμον. Μὴ ἀνεχομένη νὰ βλέπῃ ἡμᾶς τὰ προσφιλῆ της τέκνα, τοὺς Κρήτας, ποδοπατομένους καὶ δίκην ἀνδραπόδων σφαζομένους ὑπὸ τῶν βαρβάρων, μὴ ὑποφέρουσα νὰ βλέπῃ τὴν ἱεράν τῶν πατέρων ἡμῶν θρησκείαν περιϋβριζομένην ὑπὸ τῶν ἀπίστων, ἔργον Μητρὸς φιλοστόργου ἐκτελοῦσα ἀνέλαβε διὰ τοῦ πολέμου τούτου τοῦ ἱεροῦ καὶ ἁγίου νὰ ὑπερασπίσῃ ἡμᾶς καὶ νὰ τάξῃ εἰς ἦν θέσιν ἡ ἔνδοξος τοῦ παρελθόντος ἱστορία καὶ αἱ πατροπαράδοτοι παραδόσεις ἔθνηκαν ἡμᾶς. Ἱερά λοιπόν, ἅγια, ἔνδοξα, καὶ τὰ αἶτια καὶ ὁ σκοπός.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Κρής, ὁ ὁποῖος δι' οἷον δὴποτε λόγον θ' ἀπεθαρρύνετο, καὶ τοῦ ἀρχικοῦ ἱεροῦ σκοποῦ τῆς Ἐπαναστάσεως, τῆς Ἐνώσεως, θὰ ἀπεμακρύνετο, παρρησία διακηρύττω καὶ στεντορεία τῆ φωνῆ ἀνακράζω, ὅτι καὶ τῶν ἀγνωμονεστέρων θηρίων ἀγνωμονέστερος καὶ τῶν προδοτῶν ὁ ἔσχατος θ' ἀπεδεικνύετο, καὶ ἀνανδρίαν καὶ μικροφυχίαν ἀναξίαν τῶν πατρικῶν ἡμῶν παραδόσεων θὰ προέδιδε, διότι, διὰ μικρὰς καὶ ἀσημάντους ἀποτυχίας, καὶ ταύτας ἀδήλους, τοῦ πολέμου θὰ ἐγνωτιμάχει. Ἄλλὰ τοιαύτας ἀνάνδρους καὶ ἀγνώμονας καρδίας καυχᾶται ἡ Κρήτη καὶ δικαίως ὅτι δὲν παρήγαγεν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰῶνων.

Θάρρος, ἀγαπητοὶ Πατριῶται. Ἐχομεν ὑπὲρ ἡμῶν τὸ δίκαιον καὶ μὴ ἀποδειλιῶμεν. Ἄς ἐμμείνωμεν σταθεροί, ὅπως μᾶς ἐπιβάλλει ἱερὸν καθήκον, εἰς τὸν ἀρχικὸν σκοπὸν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος. Ἄς δεῖξωμεν εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀγρίους ἐχθροὺς μας, ὅτι δὲν εἴμεθα νόθοι ἀλλὰ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἐπαναλαμβάνοντες διὰ μυριοστὴν φορὰν τὸ πατροπαράδοτον κρητικὸν εὐαγγέλιον, «ἔνωσις ἢ θάνατος». Ἄς παρακλουθήσωμεν ἐμπράκτως τὸν ἐνδοξον πόλεμον, ὃν ἀνέλαβεν ὑπὲρ ἡμῶν ἡ Μήτηρ Ἑλλάς, προτιμώντες ἐνδοξον πτώσιν ἢ ἀδοξον ἀδράνειαν. Ὑπὲρ τοῦ πολέμου λοιπόν, τοῦ ἱεροῦ τούτου πολέμου, ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως λοιπόν, τῆς πρὸ αἰῶνων ποθητῆς ἐνώσεως, ἃς βροντοφωνήσωμεν ὅλαις δυνάμεσι, «Ζήτω ὁ πόλεμος. Ζήτω ἡ Ἐνωσις».

ΕΠΙ ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1898

Καὶ οὕτω διανύσαντες σὺν Θεῷ τὸ 1897 ἔτος, ἀρχόμεθα ἀπὸ σήμερον τοῦ 1898. Καὶ οὕτω ἀπομακρυνόμεθα κατὰ ἓν ἔτος ἀπὸ τῆς ἐπιγείου ζωῆς καὶ πλησιάζομεν κατὰ ἓν ἔτος εἰς τὴν αἰωνιότητα. Ἄς ἀναπέμφωμεν ὁλοκαρδίας εἰς τὸν καιροὺς καὶ χρόνους ἐν αἷ ἰδίᾳ ἐξουσία θέμενον Κύριον, ὃ ὁποῖος κατηξίωσεν ἡμᾶς νὰ διέλθωμεν τὸ παρελθὸν ἔτος μὲ ὅλας του τὰς πικρίας, ὧν τὴν ἀνάμνησιν θὰ διατηρῶμεν πάντοτε ζωη-

ράν πρὸς διδασκαλίαν μας διὰ τὸ μέλλον, καθικετεύοντες αὐτόν, τοῦλάχιστον τὸ σήμερον ἀνατείλαν ἔτος νὰ εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἀποζημιώσῃ ἡμᾶς δι' ὅσα ἐπάθεμεν ἐν τῷ παρελθόντι.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδοκιμάσθη φοβερὰ ἡ Πατρίς μας ἐχύσαμεν ποταμούς δακρῶν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ προσφιλῶν καὶ πολυτίμων ὑπάρξεων· καὶ τὸ σπουδαιότερον, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, ἐταπεινώθη ἡ γλυκεῖα Μήτηρ Ἑλλάς! Ἀλλὰ πρὸς τί — θά μοι παρατηρήσετε ἴσως — πρὸς τί ἡ ἀνάμνησις τοιούτων θλιβερῶν γεγονότων ἐν ἡμέρᾳ χαρμῶν, ἐν ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἐκ μωρᾶς προλήψεως οἱ ἄνθρωποι ἀποφεύγουν μὲν τὰ λυπηρὰ, ἀγωνίζονται δὲ πάσῃ δυνάμει εἰς τὸ νὰ λέγωσι μόνον τερπνὰ καὶ εἰς αὐτὰ ν' ἀπασχολῶνται;

Ἡ ἀνάμνησις τῶν θλιβερῶν τούτων, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἴσως δὲν εἶναι ἄσκοπος. Ἡ λυπηρὰ αὕτη ὑπόμνησις σκοπὸν ἔχει τὴν διόρθωσιν τῶν ἐλλείψεων, ἐξ ὧν προήλθον τὰ κακά. Γνωρίζετε βεβαίως ὅτι ὁ τὰ πάντα σοφῶς οἰκονομῶν καὶ διευθύνων Θεὸς εἶναι δίκαιος Κριτὴς· καὶ ὡς τοιοῦτος ἀμείβει ἕκαστον ἄτομον καὶ ἕκαστον ἔθνος κατὰ τὰς πράξεις του, κατὰ τὴν ἐπίδοσιν, ἣν ἔχει πρὸς τὴν ἀρετὴν. Ἐκ τῆς ἀρχῆς δὲ ταύτης ἀναχωρῶν καὶ ἐγὼ ἐθεώρησα σκοπιμώτατον νὰ ὑπομνήτω ὑμᾶς σήμερον τὰ παθήματα τοῦ παρελθόντος, θέλων μὲ τοῦτο νὰ σᾶς ὑποδείξω ὅτι τὸ παρελθὸν ἔτος δὲν πταίει διὰ τὰ παθήματά μας, ἀλλὰ πταίομεν ἡμεῖς οἱ ὅποιοι λησμονήσαντες τὸν ἀληθῆ προορισμὸν μας ἐτράπημεν ὁδὸν ὅλως ἐναντίαν ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὡς Χριστιανοὶ ὀφείλομεν νὰ βαδίζομεν· πταίομεν

ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι καὶ Θεὸν — φρικτὸν ἀλλ' ἀληθές —
καὶ θρησκείαν καὶ πατρίδα καὶ τὰ πάντα περιφρονή-
σαντες ἐλατρεύσαμεν Θεῷ ἄλλοτρίῳ. τῷ Θεῷ τοῦ μί-
σους, τῆς κακίας, τῷ Θεῷ τῆς ἀδικίας, καὶ τὸν βίον
μας εἰς τὰς κοσμικὰς ἀπολαύσεις καὶ τὸν πλουτισμὸν
ἀφιερῶσαμεν· ὁ δὲ δίκαιος Θεὸς μᾶς ἐπλήρωσεν ὅπως
εἰργάσθημεν. Ἰδοὺ διὰ τίνα λόγον σὰς ὑπενθυμίζω σή-
μερον τὸ ἀπαίσιον παρελθόν.

Ἄντὶ λοιπὸν νὰ εὐχηθῶ, ὡς συνήθως, τὸ νέον ἔτος
ἀίσιον καὶ εὐτυχές, νομίζω καλλίτερον νὰ παρακαλέσω
τὸν ἅγιον Θεὸν νὰ καταπέμψῃ τὴν θείαν του χάριν νὰ
μᾶς φωτίσῃ ὅλους μικροὺς καὶ μεγάλους εἰς τὸ νὰ
κάμνωμεν τὸ ἅγιον θέλημά του, πάντοτε μὲν, ἀλλὰ
πρὸ πάντων κατὰ τὰς σημερινὰς κρισίμους στιγμὰς,
τὰς ὁποῖους διέρχεται ἡ ἀτυχῆς Πατρίς, καὶ τότε ἅς
εἴμεθα πλέον ἢ βέβαιοι ὅτι μὲ τὴν εὐχὴν καὶ τὴν εὐλο-
γίαν του οὐ μόνον τὸ νέον ἔτος ἀλλὰ καὶ ὀλεκληρον
τὸν βίον μας θὰ διέλθωμεν ἐν ὑγιείᾳ καὶ εὐτυχίᾳ, καὶ
τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν θὰ καταξιωθῶμεν. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΓΕΝ. ΑΡΧΗΓΟΝ ΠΕΔΙΑΔΟΣ

ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΤΡΥΦΗΤΣΟΝ

ΠΕΣΟΝΤΑ ΕΝ ΕΠΙΣΚΟΠῃ

τὴν 24 Ἰουνίου τοῦ 1897

Τίς, ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, τίς ἡ μεγάλη
αὕτη καὶ πολυπληθὴς ἀλλὰ κατηφὴς καὶ σκυθρωπὴ
συνάθροισις; Τί τὰ ψαλλόμενα κατανυκτικά, ἀλλὰ

πένθιμα ἄσματα τὰ προκαλοῦντα δάκρυα συγκινήσεως ;
Τίς ἡ ζωηρὰ λύπη ἢ ἐπὶ τῶν προσώπων ὄλων ἐξωγραφημένη ;
Τί αἱ καίόμεναι νεκρικαὶ λαμπάδες καὶ ὅλα τὰ συνήθη νεκρωσίμου τελετῆς σύμβολα ;

Μνημόσυνον ἐτήσιον, ἀδελφοὶ πατριῶται, μνημοσυνοῦν ἐτήσιον τοῦ πολυκλαύτου Γεν. Ἀργυροῦ Πεδιαῖδος, τοῦ ἀτρομήτου τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς Πατρίδος προμάχου, τοῦ ἀειμνήστου Ἀντωνίου Τρυφήτσου, τοῦ ἠρωτικῶς ὑπὲρ Πατρίδος ἀγωνισαμένου καὶ πεσόντος, μνημόσυνον ἐτήσιον τοιοῦτου ἀνδρός ἐπιτελοῦμεν σήμερον, φόρον ὀφειλετικῆς εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ ἀποτίοντες.

Καὶ λοιπὸν ὁ ἀκλόνητος τῆς ἀνδρείας στύλος Ἀντωνίος Τρυφήτσος ἔπεσεν, ἵνα μὴ ἐγερθῆ πλέον ; Καὶ λοιπὸν δὲν ἀκούεται πλέον ἡ ἤχηρὰ καὶ ἐπιβάλλουσα φωνὴ του, δὲν φαίνεται τὸ ἀνδρεῖον καὶ ἀρειμάνιον παράστημά του, τὸ θάρρος μὲν εἰς τοὺς συναγωνιστάς του, τρομον δὲ εἰς τοὺς ἀνταγωνιστάς του προξενοῦν ; Ἐχάθη λοιπὸν ~~ὡς~~ τὸ διτηκεές, τὸ ἰσχυρὸν τῆς Πεδιαῖδος προπύργιον ; Ἐτάφησαν λοιπὸν ἐν τῇ γῆ καὶ ἐκαλύφθησαν διὰ παντὸς τόσα πλεονεκτήματα, ὅσα σπανίως περικισμοῦσιν ἄνδρα ; Ὁ Τουρκοφάγος λοιπὸν Ἀντωνίος Τρυφήτσος δὲν ὑπάρχει πλέον ἐν τῇ ζωῇ ; Οἶμοι ! Πῶς νὰ θρηγήσω ἐπαξίως τὴν ἀνεπαύρητον συμφορὰν ; Πῶς νὰ παραστήσω τὸ μέγεθος τῆς πατριωτικῆς ζημίας ; Ἡ λύπη συσφίγγει μου τὴν καρδίαν. Ἡ συγκίνησις θολώνει μου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ δάκρυα. Ἡ συναίσθησις τῆς ἀπεριγράπτου ἀπωλείας δεσμεύει μου τὴν γλῶσσαν. Καὶ ἀντὶ νὰ χρωματίσω μὲ τὰ ἀρμοζοντα χρώματα τὴν ἀνεξάλειπτον

εἰς τὴν μνήμην ὄλων ὠραίαν εἰκόνα τοῦ ἥρωος Τρυφήτσου, φοβούμαι μὴ ἀμαυρώσω αὐτὴν μὲ τὴν περὶ τὸ λέγειν ἀδεξιότητά μου.

Ἄλλὰ καὶ τίς ἢ ἀνάγκη νὰ ἐπιχειρήσω ὁ ἀσθενὴς τὴν γλώσσαν ἐγὼ νὰ ἐγκωμιάσω ἄνδρα, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη, ἀνετράφη, ἠνδρώθη, ἠγωνίσθη καὶ ἔπεσεν ἡρωϊκῶς, μετὰ τῶν συγκεκινημένων ἀκροατῶν μου ; Ποῖος ἀπὸ τοὺς παρισταμένους δὲν γνωρίζει ἀκριβῶς τί ἦτο ὁ Τρυφήτσος ; Ἄδικῶς τὴν μνήμην σου, αἰοῖδιμε ἦρω. Ποῖος Κρῆς, ποῖος Ἕλλην — ἔπρεπε νὰ εἶπω — δὲν γνωρίζει τὸ ἐντίμον ὄνομά σου καὶ δὲν ἀναφέρει αὐτὸ μετὰ σεβασμοῦ ;

Γεννηθεὶς ὁ αἰοῖδιμος ἐν τῇ εὐάνδρῳ ταύτῃ Ἐπαρχία ἐκ γονέων ἀπλοῦκῶν μὲν ἀλλὰ ζωηρότατον τὸ πῦρ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φιλοπατρίας ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν διατηρούντων, ἀνετράφη, ὅπως ἀνετρέφετο ἡ παρερχομένη γενεά, πατριωτικῶς, ἕνα καὶ μόνον μύχιον ποθὸν τρέφων, εἰς ἕνα καὶ μόνον ἱερὸν καὶ ἅγιον σκοπὸν ἀποβλέπων καὶ πρὸς αὐτὸν ρυθμίζων τὸν βίον του, τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος. Ἡ Πατρίς ἦτο τὸ ὄνειρον τοῦ θρηνομένου. Ἡ Πατρίς ἦτο ὁ πολικὸς ἀστὴρ, πρὸς ὃν ἠτένιζε καθ' ὅλον τὸν βίον του. Ἡ Πατρίς ἦτο τὸ τέρμα τῶν ἀγῶνων του. Ἄλλὰ φεῦ ! Δὲν ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὸ προσδοκώμενον τέρμα τῶν δεινῶν τῆς. Δὲν ἤξιώθη νὰ ἰδῇ ἐντελῶς τεθραυσιμένας τὰς ἐπαράτους τῆς δουλείας τῆς ἀλύσεις. Δὲν ἤξιώθη νὰ ἰδῇ τὴν Κρήτην του ἐλευθέραν.

Καὶ ὁποῖα μὲν ἦτο ἡ πατριωτικὴ ὄρασις του, κατὰ τὴν λαμπρὰν καὶ ἐνδοξὸν τοῦ 1866 ἐπανάστασιν, ὅποτε ἀνεφάνη νέος τὴν ἡλικίαν ἐπὶ τοῦ ἐντίμου πατριωτικοῦ

πεδίου, πλήρης πολεμικοῦ μένους καὶ ἀπεριγράπτου ἀνδρείας, περιττὸν νὰ περιγράψω, ὁμιλῶν ἐνώπιον ἀνδρῶν συνεργασθέντων καὶ συναγωνισθέντων τῶν πλείστων μετ' αὐτοῦ. Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὰ γενναῖα ἀνδραγαθήματα, ὧν ἐγένετο ἥρωος; Ποῖος δὲν ἐνθυμεῖται τὰς μαρτυρικὰς ἀλύσεις, μετὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀπαισίας μνήμης τουρκικῆ κυβέρνησις περιέσφιξε τὸ ἀνδρείον σῶμά του ρίψασα αὐτὸ ἐντὸς σκοτεινῶν φυλακῶν; Ἄλλὰ μήπως τότε μόνον ἔδρασεν ὁ αἰμίμηστος Τρυφήτσος; Μήτοι κατὰ τὸ 1878 καὶ τὰς κατόπιν κατὰ τῆς τυραννίας ἐξεγέρσεις ὑστέρησε; Ἐὰν ἐπεχειροῦν τὴν ἀπαριθμησιν τῶν ἀναριθμητῶν αὐτοῦ ἐκάστοτε ἀγῶνων καὶ ἀθλῶν ὑπὲρ τῆς Πατρίδος, δὲν θὰ ἐξήρκει ὀλόκληρος ἡ ἡμέρα.

Δὲν ἦτο δὲ πεπροικισμένος ὁ αἰμίμηστος μόνον ὑπὸ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς τόλμης· εἶχεν ὁδηγῶν καὶ μέντορα τῆς γενναιότητός του βαθεῖαν κρίσιν, ὀξύτατον νοῦν καὶ διορατικότητα ἀξίαν πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀνδρός. Καὶ ἐν τῷ λαμπρῷ τούτῳ συνδυασμῷ τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς συνέσεως, τῆς γενναιότητος καὶ τῆς **ἐξουσίας** ἐγκείται ἡ αἰτία τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Τρυφήτσου. Διότι ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ γενναιοσύνη, μόναι, ἀνευ προνήσεως, ἔχουσιν μόνον οὐδεμίαν ὠφέλειαν προξενουσιν, ἀλλὰ καὶ βλάβης μεγάλης καὶ ζημιῶν ἀνυπολογίστων παραίτιοι γίνονται. Τὸ «σπεῦθε βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς» ἔχων πρόγραμμα τοῦ πολεμικοῦ τοῦ βίου ὁ Τρυφήτσος ἔβαινε μετὰ περισκέψεως εἰς τὸ ἔργον του καὶ διὰ τοῦτο — δύναμαι νὰ εἶπω — πάντοτε ἐστέφοντο ὑπὸ ἐπιτυχίας αἱ ἐπιχειρήσεις του. Ἡ περιεσκεμμένη δὲ αὕτη βραδύτης του εἰς

τινας περιστάσεις ἐδίδεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ζωηροὺς καὶ
ὄξεις τὸν χαρακτήρα νὰ μέμφονται αὐτὸν ἐπὶ ἀδρα-
νείᾳ!!! Ἀλλὰ βαθύτερον ἐξετάζων τις τὰ πράγματα
καὶ ἀπαθῶς ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνων αὐτὰ, δὲν δύναται
εἰμὴ νὰ καταριθμήσῃ καὶ ταύτην μεταξὺ τῶν πολλῶν
τοῦ ἀρετῶν.

Ἀλλὰ φεῦ! Καὶ φιλοπατρία καὶ γενναιοῦτης καὶ φρο-
νησις καὶ διορατικότης, ὅλα ταῦτα ὑπὸ μιᾶς ἐχθρικής
σφαίρας ἠφαντώθησαν! Καὶ οὕτω κλαίει μὲν ἀπὸ ἔτους
ἡ ἀνταξία τοιοῦτου γενναίου ἀνδρὸς γενναία σύζυγος τὴν
πικρὰν στέρησιν τοῦ στηρίγματός της, θρηνεῖ δὲ ἀπα-
ρηγόρητα ἡ γεννήσασα αὐτὸν Ἐπαρχία, ἀποβαλοῦσα
ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ λεοντοκάρδου τέκνου καὶ ἀρχηγῶ
της τὸν πρόμαχόν της, τὴν τιμὴν τῆς, τὸ ἐγκαλλώπι-
σμά της, τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσῳ δὲν βλέπει τὸ δυνατὸν
τῆς ἀναπληρώσεως τοῦ κενοῦ, ὅπερ ὁ ἀείμνηστος ἀφήκε.
Ἀλλὰ τί ὠφελοῦν οἱ θρῆνοι καὶ οἱ κοπετοί;

Καὶ σὺ μὲν πολῦτιμε πατριῶτα, ἐνδόξως διαβιώσας,
ἐνδόξως καὶ ἑτερμάτισας τὸν βίον σου καὶ παρίστασαι
ἤδη μετὰ τῶν προαπελθόντων συναγωνιστῶν σου μὲ
τὴν πάλλευκον τοῦ μάρτυρος τῆς πίστεως καὶ τῆς πα-
τριδος στολὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ ἐπουρανίου Βα-
σιλέως. «Μακαρία ἡ ὁδός, ἡ ἐπορεύθης. Τὸ μνημό-
συνόν σου οὐκ ἐπιλησθήσεται, ἀλλ' ἐν εὐλογίαις
ἔσται». Πλὴν τὰ δάκρυα καὶ οἱ θρῆνοι τῶν συμπα-
τριωτῶν σου δὲν ἔπαυσαν ἀκόμη! Τὸ σύμβολον τῆς
ἀγριότητος καὶ τῆς βαρβαρότητος, ἡ ἡμισέληνος φαίνε-
ται μὲν ὅτι ὄψει ἀπὸ τοῦ κρητικῆς ὀρίζοντος, πλὴν δὲν
ἔδυσεν εἰσέτι εἰς τὸ παντελές! Ἐχεις εἰσιτήριον παρὰ
τῷ Μεγάλῳ Θεῷ ἡμῶν τὸ πεφοινιγμένον ἐκ τοῦ μαρ-

τυρικού σου αίματος ιμάτιον και δύναται πεπαρησιασμένως νά ίκετεύσης τήν Θεϊάν του Μεγαλειότητα νά καμφθῆ ἐκ τῶν παθημάτων τῆς Κρήτης, κάμπτων τὸ δύσκαμπτον τῆς διπλωματίας ὑπὲρ ἡμῶν. Πρόσλαβε πρὸς ἐπικουρίαν τοὺς προαποικοχόμενους συναδέλφους σου Κόρακαν, Κοκκίνην, Τσικριτσῆν και λοιποὺς και — εἰμεθα βέβαιοι — θά εἰσακούσῃ τῶν δεήσεών σας.

Ἡμεῖς δὲ ἀντὶ τῶν θρήνων και τῶν κοπετῶν, οἵτινες δὲν ὠφελοῦσιν, ἄς ἀντλήσωμεν ἐκ τοῦ βίου τοῦ θρηγουμένου νεκροῦ μαθήματα ἀναγκαιότατα κατὰ τὰς σημερινὰς περιστάσεις φιλοπατρίας και γενναιότητος. Ἄς ἔχωμεν πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι διὰ τῆς ὁμονοίας, διὰ τῆς ἀγάπης, διὰ τῆς εἰλικρινοῦς συνεργασίας εἶνε δυνατόν νά ἴδωμεν ὅ,τι οἱ πρὸ ἡμῶν πρὸς Κύριον ἐκδημήσαντες δὲν εἶδον.

Σὺ δὲ ζωῆς και θανάτου Κύριε, τὸν μὲν μεταστάντα ἐξ ἡμῶν πιστὸν δοῦλόν σου ἐν κόλποις Ἄβραάμ, Ἰσαὰκ και Ἰακώβ κατὰταξον, παρορῶν αὐτῷ πᾶν ἀμάρτημα ἐκούσιόν τε και ἀκούσιον. Εἰς ἡμᾶς δὲ τοὺς ἀπορφανισθέντας τοιοῦτου ἀρχηγοῦ παραμυθίαν, ἀλλὰ και σύνεσιν και ὁμόνοιαν δώρησαι και τὴν ποθητὴν τῆς μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐνώσεως ἡμέραν μὴ μακρύνῃς ἀφ' ἡμῶν, εὐσπλαγγνε Κύριε.

Τοῦ γενναίου Γεν. Ἀρχηγοῦ Πεδιάδος Ἄντ. Τρυφήτσου αἰωνία ἡ μνήμη.

Τοῦ λεοντοκάρδου ἀγωνιστοῦ Ἄντ. Τρυφήτσου αἰωνία ἡ μνήμη.

Τοῦ ἡρωϊκῶς ὑπὲρ Πατρίδος πεσόντος Ἄντ. Τρυφήτσου αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἐν Καστελλίῳ Πεδιάδος 28 Ἰουνίου 1898.

ΕΠΙ ΤΩ ΜΝΗΜΟΣΥΝΩ ΤΩΝ ΕΝ ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΣΦΑΓΕΝΤΩΝ

Τὴν 25 Αὐγούστου 1898

Ἦτο πρῶτα τῆς 26ης Αὐγούστου. Ἄγγελοι δὲ ἀπαισίων εἰδήσεων διασταυρούμενοι ἀνά τὰς ὁδοὺς τῶν διαφόρων τῆς πολυκλαύστου Κρήτης Ἐπαρχιῶν καὶ χωριῶν ἤγγελλον τὴν φρικώδη καταστροφὴν τὴν συντελεσθεῖσαν τὴν προτεραίαν ὑπὸ τῶν ἀγρίων καὶ αἰμοχαρῶν τοῦ Μωάμεθ ὀπαδῶν ἐν Ἡρακλείῳ ἐναντίον ἀσπλῶν, φιλησύχων καὶ εἰς τὸ ἴδιον ἔργον ἀσχολουμένων ἀδελφῶν μας! Καὶ ἡ ἀπερίγραπτος φρίκη, ἡ δικαίως κυριεύσασα πάντας ἡμᾶς ἐπὶ τῷ φοβερῷ ἐκείνῳ ἀκούσματι, δὲν παρήλθεν, οὔτε θὰ παρέλθῃ ἐπὶ πολλὸν καιρὸν ἀκόμη!

Καὶ ἰδοὺ κατηφεῖς καὶ ἐν δάκρυσι συνήλθομεν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον Ναόν, φόρον ὀφειλετικῆς τιμῆς πρὸς τὰς μακαρίας ψυχὰς τῶν σφαιρισθέντων ἀδελφῶν ἡμῶν ἀποδιδόντες, οὐχὶ ἵνα παρακαλέσωμεν τὸν ζῶντα καὶ θανάτου Κύριον ὑπὲρ ἀναπαύσεως αὐτῶν, διότι τὸν μαρτυρικὸν ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς μάρτυρος Πατρίδος ὑποστάντες θάνατον, ὡς μάρτυρες παρίστανται ἤδη πρὸ τοῦ Ἐπουρανίου Βασιλέως, χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι ὅτι ἠξιώθησαν νὰ τερματίσωσι τοιοῦτον πολὺδάκρυον βίον ὑπὲρ τοῦ προσκυνητοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀνόματος· ἀλλὰ διὰ νὰ ἀντλήσωμεν τὴν δέουσαν παραμυθίαν ἐκ τῆς ἀκε-

νώτου πάσης ανακουφίσεως και παρηγορίας πηγῆς, τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας ἀφ' ἑνός, και ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ δεηθῶμεν τοῦ Ὑψίστου ὅπως διὰ πρεσβειῶν τῶν νέων τούτων τῆς πίστεως και τῆς πατρίδος μαρτύρων κοπάσῃ πλέον τὸν ἄγριον σάλον, ἐν ᾧ κυμαίνόμεθα, και εἰς τὸν ποθητὸν λιμένα τῆς εἰρήνης και τῆς ἀσφαλείας τὸ πολυβασανισμένον τῆς Κρήτης σκάφος ὀδηγήσῃ.

Μὴ καταβάλλῃ ἡμᾶς ἡ θλίψις, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐπὶ τοῖς ἀνηκέστοις τούτοις παθήμασι! Ἄς ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὸ εὐγενές και ἐνδοξόν ἐκεῖνο ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀναριθμήτους τιαύτας και πολὺ μεγαλυτέρας ἀκόμη ἀνθρωπίνους ἐκατόμβας προσήνεγκεν εἰς τὸν ἱερὸν τῆς πίστεως και τῆς πατρίδος βωμόν, και ὅμως οὐ μόνον δὲν ἐξηφανίσθη, οὐ μόνον δὲν ἠλαττώθη, ἀλλὰ και περιδόξον ἀπέβη ἐν τῇ ἱστορίᾳ και ἐμεγαλύνθη. Ἄς ἀφήσωμεν λοιπὸν τοὺς ἀνωφελεῖς θρήνους και κοπετοὺς και ἄς ἔχωμεν κύριον ἡμῶν μέλημα πῶς νὰ θέσωμεν τὸ ἐπιστέγασμα τοῦ περικαλλοῦς οἰκοδομήματος, τὸ ὁποῖον οἱ ἀείμνηστοι πατέρες και ἀδελφοὶ ἡμῶν διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν αἵματος θεμελιώσαντες ὠκοδόμησαν, διὰ τῆς ὁμοιοίας, τῆς ἀγάπης και τῆς αὐταπαρνήσεως, ἡ ὁποία χαρακτηρίζει τὸ ἡμέτερον ἔθνος.

Δίκαιε και εὐσπλαγχνε Θεέ· εἰς τοὺς πόδας σου προσπίπτομεν οἱ ἁμαρτολοὶ και ἀνάξιοι δοῦλοὶ σου. Ἠμάρτομεν, ἠνομήσαμεν, ἠδικήσαμεν ἐνώπιόν σου, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν, καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν. Ἀλλὰ μὴ παραδώῃς ἡμᾶς εἰς τέλος ὁ πολυέλεος Κύριος. Δὲν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἐνώπιόν

σου, ὡς ικετηρίαν, τὰ χριστιανικά ἡμῶν ἔργα, ἀλλὰ τὰς χαινούσας πληγὰς, ἀλλὰ τὸ ὑπὲρ σοῦ χυνομένον αἷμα τῶν ἀδελφῶν μας. Καὶ ἐπὶ τούτοις δυσωπούμενος, φιλόνηρωπε Κύριε, γενοῦ ἡμῖν ἴλεως, δωρούμενος ἡμῖν τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν. Ἀμήν.

**ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ
ΤΗΝ ΨΑΛΕΙΣΑΝ
ΕΠΙ ΤΗ ΚΑΤΑΛΥΣΕΙ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΕΝ ΚΡΗΤΗ**

ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

Τῇ 8 Νοεμβρίου 1898

Ὅτε πρὸ εἴκοσι καὶ ἑνὸς περίπου μηνὸς ἐν ἐξάλλω ἐνθουσιασμῷ ὑψοῦντες τὴν κυανόλευκον τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος σημαίαν ἐδοξολογοῦμεν ἐπὶ τούτοις τὸν Ὑψιστον, ἐτρέφομεν τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι μικρὸν καὶ θὰ ἐπανηγουρίζομεν, τὴν ἀπὸ τῶν αἰῶνων ποθητὴν τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμῶν ἡμέραν διὰ τῆς ἐνώσεως, ψάλλοντες τὸ ψαλμικὸν « ἡ παγὶς συνετρίβη καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν » (ψαλμ. 123, 7). Ἀλλὰ... ἄλλως ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἀνεξιχνιάστοις μαυτοῦ βουλαῖς. Καὶ συνετρίβη μὲν — δόξα τῷ τὰ πάντα σοφῶς οἰκονομοῦντι Θεῷ — ἡ ἐπαράτου μνήμης παγίς, ἐν ἣ ἀίμοσταγαῖς ἐκρατούμεθα, ἡ ὑπὸ τὸν αἰμοχαρῆ

Τούρκον διαβολική παγίς, ἀλλ' ἡμεῖς, καίπερ ρυσθέντες ἐξ αὐτῆς, δὲν εἶδομεν ἀνατέλλουσαν τὴν περιπόθητον τῆς πλήρους ἡμῶν ἀπελευθερώσεως ἡμέραν· ἀλλ' ἡμεῖς, δὲν εἶδομεν πραγματοποιούμενον ἐντελῶς τὸν ἅγιον πεθόν, ὑπὲρ οὗ ποταμοὶ αἱμάτων πάλαι τε καὶ νῦν ἐν τῇ πολυπαθεῖ ἡμῶν Πατρίδι ἐχύθησαν· ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἠνώθημεν μετὰ τῆς γλυκείας Μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος!

Καὶ λοιπὸν πρὸς τίνα σκοπὸν συνήλθομεν ἐνταῦθα σήμερον, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά; Νὰ πανηγυρίσωμεν ἐπὶ τοῖς γενομένοις, ἢ νὰ θρηνησῶμεν ἐπὶ τῇ μὴ τελείᾳ ἐκπληρώσει τοῦ προαιωνίου ἡμῶν πόθου; Νὰ πανηγυρίσωμεν, ἀγαπητοί, κύπτοντες τὸν αὐχένα πρὸ τῶν θείων βουλῶν, στέργοντες τὰ ἀποφασισθέντα ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Νὰ πανηγυρίσωμεν, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ πηγὴ καὶ ρίζα τῶν ἡμετέρων δεινῶν, ἢ ἐν ἀπαισίᾳ τῇ λήξει γενομένη τουρκικὴ κυβέρνησις, καὶ τὸ ταύτης ἀντάξιον ὄργανον, ὁ αἰμοχαρῆς τουρκικὸς στρατός, παντελῶς καὶ εἰς τὸ διηνεκὲς ἐξέλιπον ἀπὸ τὴν Μεγαλομάρτυρα Πατρίδα Κρήτην καὶ μετ' αὐτῶν αἱ σφαγαί, αἱ ἀτιμώσεις, αἱ καταστροφαί, ἅτινα ἐπέιχον παρ' ἡμῖν θέσιν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Νὰ πανηγυρίσωμεν, τοσοῦτον μᾶλλον προθύμως, καθ' ὅσον Βλαστὸς θαλερὸς τῆς Θεοφρευρήτου Βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους, ὁ Λαοπόθητος Πρίγκηψ Γεώργιος, κέκληται ἵνα κυβερνήσῃ τὸ πολυκύμαντον τῆς Κρήτης σκάφος καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὸν ποθητὸν τῆς γαλήνης λιμένα νὰ ὀδηγήσῃ. Δόξα λοιπὸν καὶ αἶνος τῷ Πανοικτίρμονι Θεῷ· εὐγνωμοσύνη ἀείδις εἰς τὰς Προστάτιδας Δυνά-

μεις· μνήμη σεβαστή και ἀγήρως τῶν μακαρίων πατέρων και ἀδελφῶν μας, οἵτινες διὰ τοῦ τιμίου αὐτῶν αἵματος ἔθεντο τὰ ἀσάλευτα θεμέλια τοῦ αἰγλήεντος οἰκοδομήματος τῆς ἡμετέρας ἀπελευθερώσεως. Μετ' ἀνεκλαλήτου χαρᾶς βλέπουμεαι αἱ ἅγιοι ἐκείνων ψυχαὶ οὐρανοθεν εἰς πέρας ἀγόμενον τὸ ἱερόν και ἐνδόξον ἔργον, οὐτινος κατήρξαντο, θά σκιρτῶσιν ἀγαλλόμεναι, ὁρέπουμεαι τοὺς γλυκεῖς καρπούς τῶν ἐνδόξων ὑπὲρ Πατρίδος ἀγῶνων αὐτῶν.

Καὶ ἤδη, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ὁπότε εἴμεθα ἐλεύθεροι τοῦ τυρανικοῦ ζυγοῦ, ὅστις ἐπὶ 229 ὄλα ἔτη ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου τραχήλου, ἤδη ὅτε τῇ εὐμενεῖ ἀποφάσει τῶν Προστατίδων Δυνάμεων κατέστημεν κύριοι ἡμῶν αὐτῶν, στάδιον εὐρὺ και ἐντιμον, στάδιον προόδου και ἀναπτύξεως διανοίγεται πρὸ ἡμῶν και ἐν τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ σταδιοδρομία ἃς ἀμιλληθῶμεν τίς νά ὑπερβῇ τὸν ἕτερον. Τοῦτο εἶναι τὸ ἡμέτερον καθήκον, τοῦτο ἐπιβάλλει τὸ συμφέρον τῆς ἀγαπητῆς Πατρίδος. Αἱ κακίαι, αἵτινες τὴν ἀποικομένην τουρκικὴν ἐποχὴν ἐχαρακτήριζον, ἃς ἀντικατασταθῶσι παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἐκπολιτιστικῶν ἀρετῶν τῆς ἀγάπης, τῆς ἀληθείας και τῆς δικαιοσύνης, ἐφ' ὧν ὡς ἐπὶ χρυσοῦ τρίποδος θά ἰδρυθῇ και ἡ πλήρης ἀπελευθέρωσις και ἡ μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσις ἡμῶν. Ἐφ' ὅσον τῶν ἐπὶ τῆς τουρκικῆς ἐποχῆς κακιῶν ἀπομακρυνόμεθα, ἐπὶ τοσοῦτον εἰς τὴν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἔνωσιν προσεγγίζομεν. Ἀποθῶμεθα λοιπὸν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον και ἐνδυσώμεθα τὸν νέον, ἵνα τύχωμεν τοῦ ποθουμένου.

Σὺ δέ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κατὰ τὸ πολὺ ἔλεός

σου ρυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ ἀντιχρί-
στου· σὺ ὁ καταξιώσας ἡμᾶς νὰ φθάσωμεν τὴν ποθυ-
τὴν ταύτην ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ ἡμισέληνος, τὸ σύμ-
βολον τῆς βαρβαρότητος καὶ θηριωδίας, ἔδυσε ἐς αἶ
ἀπὸ τοῦ κρητικοῦ ὀρίζοντος· εὐδόκησον, πολυέλεε
Κύριε, ἵνα μετ' οὐ πολὺ ἴδωμεν καὶ τὴν εκπλή-
ρωσιν τοῦ προαιωνίου ἡμῶν πόθου, συναγόμενοι ὡς
πεπηγότα νοσσία ὑπὸ τὰς θερμὰς πτέρυγας τῆς Μη-
τρὸς ἡμῶν.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΓΕΝΟΜΕΝΗΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ ΕΠΙ ΤΗ ΠΡΩΤΗ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1899

Δεήσεις μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ ὀφθαλ-
μῶν δακρυβρέκτων, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, δεήσεις
θερμὰς ἀνεπέμπομεν εἰς τὸν Ἰψιστον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ
τούτου ἱεροῦ τόπου καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ταύτην ἡμέραν
πρὸ ἑνὸς ἔτους, ὅπως στήσῃ πλέον τὴν καθ' ἡμῶν δι-
καίαν ὀργὴν του καὶ εὐδοκήσῃ ὥστε τὸ τότε ἀρχόμενον
1898 ἔτος ἀποβῆ αἰσιώτερον τῶν παρελθόντων. Καὶ
ἔδοκίμασε μὲν ἡμᾶς ἡ θεία του δικαιοσύνη διὰ δοκιμα-
σιῶν πικρῶν καὶ ἀνελπίστων κατ' αὐτὸ θρηνησάντας
καὶ κλαύσαντας προσφιλεῖς καὶ πολυτίμους ὑπάρξεις
προσενεχθεῖσας εἰς τὸν ἱερόν τῆς πίστεως καὶ τῆς πα-
τριδος βωμόν, ἀλλ' ἠυδόκησεν ἐπὶ τέλους ὥστε νὰ
ἦναι ἐκεῖναι αἱ τελευταῖαι θυσίαι τῆς Κρήτης. Διὰ τοῦ

τιμίῳ αἵματι τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν, τοῦ βεύσαντος κατ' αὐτό, ἐμαλάχθη ὁ πηλὸς ὁ χρησιμεύσας πρὸς ἐπιστέγασμα τοῦ οἰκοδομήματος τῆς ἡμετέρας ἀπελευθερώσεως. Καὶ οὕτω τὸ ἀπαισίως ἀρξάμενον καὶ ἀπαισιώτατα κατὰ τὰ τρία τέταρτα διαρρεῦσαν ἔτος, ἔληξεν αἰσιώτατα, καταλιπὼν εἰς ἡμᾶς πολύτιμον ἐνθύμιον τῆς διαβάσεώς του, τὴν ἀπὸ τῶν αἰῶνων ποθητὴν ἐλευθερίαν μας. Καὶ οὕτω εὐρίσκει ἡμᾶς τὸ σήμερον ἀνατέλλον 1899 ἔτος ἐλευθέρους τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς φοβερός ἐφιάλτης ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ στήθους ἡμῶν ἐπὶ δύο καὶ ἥμισυν σχεδὸν αἰῶνας. Καὶ οὕτω σημερον ἢ ἄλλοτε ἀλυσσοδεμένη ὑπὸ τῶν δεσμῶν τῆς δουλείας καὶ βαθύτατον πένθος ἐπὶ τούτοις φέρουσα Κρήτη, θραυσθέντων τῶν πολυχρονίων δεσμῶν τῆς, εἶναι ἐλευθέρα καὶ εὐτυχής, ἀντὶ τοῦ ἀκαθίνου τῆς δουλείας στεφάνου φέρουσα ἐπὶ τῆς καθημαγμένης μαρτυρικῆς κεφαλῆς τῆς ὡς τιμιώτατον διάδημα Λαοφίλητον καὶ περιουστάτον Ἡγεμόνα, τὸν θαλερὸν βλαστὸν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας τοῦ ἡμετέρου Ἐθνους, τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον.

Ἄς δοξάσωμεν λοιπὸν ἀπὸ καρδίας εὐγνώμονος τὸν Ὑψιστον, τὸν οὕτω πατρικῶς εὐδοκήσαντα περὶ ἡμῶν. Ἄς χαρῶμεν λοιπὸν χαρὰν μεγάλην ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ ταύτῃ τῆς ἡμετέρας Πατρίδος. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἦνε ἡ χαρὰ αὕτη διαρκῆς καὶ ἀμετάπτωτος, εἶνε ἀνάγκη, ἀγαπητὰ τεκνία, νὰ συνεισφέρωμεν καὶ ἡμεῖς ὅλοι, ἀνεξαιρέτως μικροὶ καὶ μεγάλοι, τὴν ἡμετέραν συνδρομὴν καὶ συνεργασίαν, πειθόμενοι εἰς τοὺς Νόμους τῆς Πατρίδος, περιοριζόμενοι ἕκαστος εἰς τὸν κύκλον τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ καθηκόντων, ἀποθέμενοι— ἵνα συντόμως εἶπω—

τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ ἐνδύομενοι τὸν νέον. Μὲ
τοιαύτας σκέψεις, μὲ τοιαύτας διαθέσεις ἐγκαινίζοντες
τὸ σήμερον ἀρχόμενον νέον σωτήριον ἔτος. ἅς εἴμεθα
βέβαιοι ὅτι καὶ ὡς ἄτομα, καὶ ὡς ἔθνος ὑπὸ τὴν εὐλο-
γίαν τοῦ Ὑψίστου θὰ προσδεύσωμεν, θὰ εὐτυχήσωμεν.

Πανάγαθε Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ ἐν σπηλαίῳ γεννηθεὶς καὶ
σαρκὶ περιτμηθῆναι καταδεξάμενος διὰ τὴν ἡμετέραν
σωτηρίαν, κατὰπεμψον, δεόμεθά σου, τὸ Πανάγιον
Πνεῦμα, ἵνα φωτίσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ
ἀξιώσῃ ἵνα καὶ τὸ ἔτος τοῦτο καὶ ἄλλα πολλὰ ἐν
ὕγιειά καὶ χαρᾷ διέλθωμεν πρὸς δόξαν τοῦ προσκυνη-
τοῦ σου ὀνόματος. Ἀμήν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Β. Υ. ΤΟΝ ΗΓΕΜΟΝΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΙΝ ΑΥΤΟΥ
ΕΝ ΜΕΡΑΜΒΕΛΛΩ
τῇ 17 Μαΐου 1899

Ὑψηλότητα.

Μετὰ πάροδον διακοσίων εἰκοσι ἐννέα ἐτῶν, καθ' ἃ
σκότος βαθύ καὶ ζοφερόν, τὸ σκότος τῆς μαύρης δου-
λείας, ἐπέκειτο ἐπὶ τῆς Ἑλληνικωτάτης ταύτης Νή-
σου, ἰδοὺ θεῖα χάριτι ἀνέτειλεν ὁ λαμπρὸς, ὁ πόθητος
ἥλιος τῆς ἐλευθερίας διὰ τῆς αἰσίας ἐλευσεώς Σου ὡς
Ἡγεμόνος ἡμῶν. Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει
εἶδε φῶς μέγα τοῖς κατοικοῦσιν ἐν χώρα καὶ σιᾷ

δουλείας φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς, ἵνα τὸ γραφικὸν εἶπω. Καὶ ἰδοὺ Σὺ, ὁ θαλερὸς βλαστὸς τῆς περικλειοῦς Βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ ἡμετέρου ἐνδόξου ἔθνους ἐν μέσῳ ἡμῶν, πατῶν γῆν μάρτυρα, γῆν ποτισθεῖσαν ὑπὸ ποταμῶν αἱμάτων, προσενεχθέντων ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς φιλότατης Πατριδος. Καὶ ἀρχεῖται οὕτω πραγματοποιήμενος ὁ προαιώνιος, ὁ διακαὴς τῶν Κρητῶν πόθος.

Τί δὲ νὰ εἰπώμεν ἐν τοιαύτῃ συγκινητικῇ ὥρᾳ; Τὰ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ρέοντα δάκρυα ἐπὶ τῇ ποθητῇ Σου θείᾳ, δάκρυα ἱεράς συγκινήσεως καὶ ἀγίας χαρᾶς, λαλοῦσιν εὐγλωττότερον ἐμοῦ, τοῦ ἀδεξίου τοῦ λόγου χειριστοῦ. Ἐφ' ᾧ εἰς ταῦτα, ὡς εἰς ἀψευδῆ μάρτυρα τῆς καταπνιγούσης ἡμᾶς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, τὴν ἔκφρασιν τῶν ἡμετέρων αἰσθημάτων καταλιπόντες, προσφωνοῦμέν Σοι ἀπὸ καρδίας τὸ «καλῶς μᾶς ἤλθες».

Ἐψηλότατε. Ἐναπέκειτό Σοι ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας νὰ παραλάβῃς γῆν κεχερσωμένην ὑπὸ τῆς μακροχρονίου δουλείας καὶ νὰ ἐκχερσώσῃς αὐτὴν σπείρων τὸν σπόρον τῆς προόδου καὶ τοῦ ἐλληνοπρεποῦς πολιτισμοῦ. Βαρὺ καὶ ἐπίπονον, ἀλλὰ γλυκὺ καὶ ἐνδοξόν τὸ ἔργον, ὅπερ ἀνέλαβες. Διὸ μὴ φοβοῦ, διότι ὁ Κύριος ἔσται μετὰ Σοῦ κατευθύνων καὶ κατευοδῶν τὰ διαθήματά Σου, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, διότι φυλάττει Κύριος τὴν εἰσοδὸν Σου καὶ τὴν ἐξοδὸν Σου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἀγίου Πνεύματος εἴη μετὰ Σοῦ. Ἀμήν.

ΕΠΙ ΤΗ ΤΕΛΕΣΕΙ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΕΓΚΑΙΝΙΩΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΧΟΤΜΕΡΓΙΑΚΩ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

ΟΝ ΒΙΑ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΕΙΧΟΝ ΜΕΤΑΒΑΛΕΙ ΕΙΣ ΤΕΜΕΝΟΣ

Τὴν 19 Σεπτεμβρίου 1899

Μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν καὶ μεγάλη καὶ ἀπείρος ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ παντοδυναμία αὐτοῦ! Ὁ ἄγιος σάλος ἐκόπασε. Τὰ λυσσαλέα κύματα τῆς κινδυνώδους τρικυμίας κατεπραύθησαν. Ἡ ποθητὴ γαλήνη μετὰ πάροδον τόσων αἰῶνων ἐπανῆλθε. Καὶ τὸ σκάφος, τὸ πολυπαθὲς σκάφος τῆς ἀγαπητῆς Πατριδος ὑπὸ δεξιὰν καὶ σῶφρονα κυβέρνησιν πλέει πλησίον εἰς τὸν ποθητὸν λιμένα. Μέγας τῷ ὄντι, μέγας ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν καὶ μεγάλη ἡ ἀγαθότης καὶ παντοδυναμία αὐτοῦ. Τιμωρεῖ ἡμᾶς ἀμαρτάνοντας· ἀλλὰ καὶ ἀποδέχεται φιλοστόργως μετανοοῦντας. Παιδεύει ἡμᾶς παρεκτρεπομένους· ἀλλὰ καὶ θεραπεύει προσπίπτοντος τῇ ἀγαθότητί του. Ταπεινοῖ ἡμᾶς ὑπερηφανευομένους· ἀλλὰ καὶ ἀνύψοι ταπεινουμένους. Καὶ τὴν ἀναντίρρητον ταύτην ἀλήθειαν βλέπει μὲ χρυσὰ καὶ μὲ μεγάλα γράμματα γεγραμμένην εἰς τὰς δέλτους τῆς ἱστορίας πᾶς ὁ ἐμβριθῶς μελετῶν αὐτήν. Ποία ἄλλη θρησκεία ὑπέστη τόσῳ πολλοὺς καὶ μεγάλους διωγμούς, τόσῳ λυσσαλέους καὶ θηριώδεις πολέμους ἐκ μέρους ἰσχυρῶν βασιλείων καὶ ἡγεμόνων, ὅσους ἡ ἡμετέρα ἁγία θρησκεία; Ἀλλὰ καὶ ποία ἄλλη θρησκεία ἐξῆλθεν ἀβλαβῆς καὶ νικητρία, σῶα καὶ ἀνόθευτος διὰ μέσου ὄλων αὐτῶν τῶν κινδύνων, τοῦς

ὁποίους ὑπέμεινεν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν αἰώνων, καὶ ὡς λαμπρὸς καὶ πολύτιμος ἀδάμας ἔλαμψε καὶ λάμπει καὶ θά λάμπῃ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην, εἰμὴ ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία; Κατεδιώχθη ἀμειλίκτως, ἅμα ἀνεφάνη. Κατεπολεμήθη λυσσωδῶς, ὅτε ἤρχισε νὰ ἐξαπλοῦται. Πῦρ, σιδήρος, φυλακίσεις, βασανιστήρια καὶ θάνατος παρενεβάλλοντο εἰς τὴν καταπληκτικὴν πρόοδον αὐτῆς! Ἀλλὰ εἰς μάτην ὅλα ταῦτα! Διότι ἡ ἁγία ἡμῶν θρησκεία εἶνε θεία ἀλήθεια. Καὶ ἡ ἀλήθεια ὅσω καὶ ἂν πολεμηθῆται δὲν ἐξαφανίζεται. Καὶ πρὸς καιρὸν ἐὰν καλυφθῆ, πάλιν ἀναφαίνεται λαμπρά. Διότι αὕτη εἶνε ἡ πίστις ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν!

Καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ὑπὸ τὴν κραταιὰν καὶ ἄμαχον προστασίαν τῆς ποιαύτης ἁγίας ἡμῶν θρησκείας, περιχαρεῖς καὶ ἐνθουσιῶντες ἱερὸν καὶ ἅγιον ἐνθουσιασμόν, ἀναπνέοντες τὸν ζωογόνον τῆς ἐλευθερίας ἀέρα, συνήλθομεν σήμερον, ἵνα τελέσωμεν τὰ ἱερά ἐγκαινία τοῦ Ναοῦ τούτου, ὃν ἀπὸ ναοῦ τῆς ἀναιμάκτου θυσίας ἡ βία τῶν κρατούντων εἶχε μεταβάλλει εἰς τέμενος αἰμοχαροῦς θρησκείας! Καὶ εὐγνωμονοῦμεν ἐπὶ τούτοις τὸν Μέγαν Θεὸν ἡμῶν. Καὶ ἐγκαρδίους δοξολογίας πρὸς αὐτὸν ἀναπέμπομεν. Καὶ ὀλοφύχως ἱκετεύομεν αὐτόν, ἵνα καταπέμψῃ τὸ πανάγιον Πνεῦμα καὶ ἀποκαθάρσῃ τὸν Ναὸν τούτον, ὃν βέβηλοι πόδες ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον πατοῦντες ἐμίαναν. Δοξᾶν λοιπὸν καὶ αἶνον ἐχέτω ὁ Μέγας Θεὸς ἡμῶν, ἅς ἀναφωνήσωμεν ὅλοι ἀπὸ καρδίας.

Ἄλλ' ἅς μὴ περιορισθῆ, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, τὸ κατακλύζον τὰς καρδίας μας αἶσθημα εἰς

τὴν ξηρὰν ταύτην ἀναφώνησιν τῆς δοξολογίας. Ἄς δεῖξωμεν ἐμπράκτως ὅτι συναισθανόμεθα τὸ μέγεθος τῆς θείας εὐεργεσίας, ἀποδύμενοι καθ' ὅλοκληρίαν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐνδύμενοι τὸν νέον, τὸν κατὰ Χριστόν. Νέα περίοδος, νέα ζωὴ, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἄρχεται διὰ τὴν ἐλευθέραν Πατρίδα μας, καὶ εἰς τὴν αἰσίαν καὶ ἐπιτυχή διεκπεραιώσιν ταύτης ἐπιβάλλεται νὰ συντελέσωμεν ὅλοι ἀνεξαιρέτως. Ὁ κληρὸς διὰ τῆς διδασκαλίας του καὶ πρὸ πάντων διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του καὶ τοῦ καλοῦ του παραδείγματος. Ὁ λαὸς διὰ τῆς εὐσεβείας του καὶ τῆς εὐλαβοῦς προσηλώσεώς του εἰς τὴν θείαν ἡμῶν θρησκείαν καὶ τὰ σωτήρια παραγγέλματά της. Οἱ ἄρχοντες διὰ τῆς ἀμερολήπτου ἐφαρμογῆς τῶν νόμων καὶ τῆς προστασίας τοῦ δικαίου. Οἱ ἀρχόμενοι διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς εὐπειθείας εἰς τὰ διατάγματα καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἀρχόντων. Οἱ πάντες διὰ τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, τῆς θαυματουργοῦ ὁμονοίας. Μία ἔστω ἐν τῷ μέλλοντι ἡ φροντίς ἡμῶν καὶ μέριμνα, πῶς νὰ φανῶμεν ἀντάξιοι τῶν εὐεργεσιῶν τῆς Θείας Προνοίας, πῶς νὰ ἐπουλώσωμεν τὰς πληγὰς τοῦ ἀπαισίου παρελθόντος, πῶς νὰ ὁδηγήσωμεν ὑπὸ τὴν πατρικὴν κυβέρνησιν Εὐσεβεστάτου Ἡγεμόνου τὴν ἀγαπητὴν Πατρίδα εἰς τὴν εὐκλειαν καὶ τὴν εὐημερίαν, ἐφ' ἣ ἄλλοτε ἦτο ὀνομαστή. Τοῦτο δὲ εὐκόλως θὰ κατορθώσωμεν, εἰν περιοριζόμεθα ἕκαστος εἰς τὸν κύκλον, ἐν ᾧ ἐτάχθη.

Τίμιε Πρόδρομε καὶ Βαπτιστὰ τοῦ Σωτῆρος, Πανάγιε Ἱεράρχα τοῦ Χριστοῦ Νικόλαε, ὦν τοὺς ἱεροῦς Ναοὺς σήμερον ἐγκαινίζομεν· μεσιτεύσατε ὑπὲρ ἡμῶν

πρὸς τὸν ἅγιον Θεόν, ἵνα συγχωρήσῃ μὲν ἡμῖν τὰ παρελθόντα, φωτίσῃ δὲ διὰ τὸ μέλλον· καὶ ὑπὸ τὴν θεϊαν ἀκτίνα τοῦ θείου φωτός φωταγωγούμενοι σωφρονῶς καὶ ἐπωφελῶς διέλθωμεν τὸν παρόντα βίον, καταξιώθωμεν δὲ ἐν τῷ μέλλοντι τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας.
'Αμήν.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΑΛΕΙΣΙΑΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ
ΕΠΙ ΤΗ
ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1899

ὑπὸ τοὺς ἐκκωφαντικούς κρότους τῶν Εὐρωπαϊκῶν τηλεβόλων χαιρετιζόντων, ὑπὸ τὰς οὐρανομήκεις καὶ φρενητιώδεις ζητωκραυγὰς, τὸν ἑξαλλον ἐνθουσιασμόν καὶ τὴν ἀκατάσχετον ροὴν τῶν δακρύων ἱεράς συγκινηπέως καὶ ἀγίας χαρᾶς τῶν ἐνθουσιῶντων καὶ συγκινημένων Κρητῶν καὶ ξένων, ὑπὸ τοὺς γλυκεῖς καὶ τερψιθύμους ἤχους πολυσυνθέτων μουσικῶν ὀργάνων παιανίζόντων, ὑπὸ τὰς εὐλογίας γελόεντος καὶ σαπφειρίνου οὐρανοῦ, συμμετέχοντος τοῦτ' αὐτὸ τῆς ἀπεριγράπτου τῶν Κρητῶν χαρᾶς καὶ εὐτυχίας, πρὸ ἐνός ἀκριβῶς ἔτους μέγα καὶ βαρυσήμαντον γεγονός διὰ τὴν ἀγαπητὴν Πατρίδα ἐτελείτο ἐν Σούδα. Ὁ θαλερὸς βλαστός τοῦ Θεοφρουρήτου Βασιλικοῦ Οἴκου τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος, ὁ Λαοφίλητος Πρίγκηψ Γεώργιος, κατερχόμενος ἐξ Ἑλλάδος ἐπάτει τὸ πρῶτον τὸν ἀνδρικὸν Αὐτοῦ πόδα ἐπὶ τῆς μαρτυρικῆς καὶ αἱματοβρέκτου γῆς τῆς Κρήτης ὡς Ἠγεμῶν αὐτῆς. Καὶ μετ'

Αὐτοῦ ἢ ὑπὸ τοῦ τυράννου ἀπηνῶς ἐκδιωχθεῖσα τῆς Κρήτης ἐλευθερία ἐπαερχομένη ἐγκαθιδρύετο ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς καὶ λαμπροῦ αὐτοῦ θρόνου, δορυφορομένη ὑπὸ τῶν ἀχωρίστων αὐτῆς δορυφόρων, τῆς δικαιοσύνης, τῆς εὐνομίας, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐτυχίας.

Τὴν ἐπέτειον τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἡμέρας, ἦν ὡς τὴν ροδοδάκτυλον Ἡὼ τῆς μεγάλης ἡμέρας τῆς μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος ἐνώσεως ἀπεδεξάμεθα καὶ ἐχαίρετίσαμεν, ἄγοντες σήμερον, συνήλθομεν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον Ναόν, ἵνα δοξολογίαν καὶ εὐχαριστηρίους αἶνους ἀναπέμψωμεν τῷ Ὑψίστῳ τῷ οὐτῷ σοφῶς καὶ πατρικῶς περὶ ἡμῶν εὐδοκήσαντι.

Δοξολογήσαντες δ' ἐπὶ τούτοις τὸν Μέγαν Θεὸν ἡμῶν ἐκ βάθους καρδίας ἅς εὐχηθῶμεν ἵνα τῷ μὲν Εὐσεβεστάτῳ Ἡγεμόνι ἡμῶν ὑγίειαν καὶ εὐτυχίαν χαρίζηται, ἡμῖν δὲ ὁμόνοϊαν καὶ ἀγάπην. Ἀμήν.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΑΛΕΙΣΙΑΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ
ΕΠΙ ΤΗ
ΕΟΡΤῆ ΤΗΣ 23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1900

«Αὕτη ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου».

Ἦν ποτε, ὅτε δουλεύουσα ἢ ἐχθρὰ τῆς δουλείας Κρήτη δουλείαν τυραννικὴν, δουλείαν ἄκρως καταθλιπτικὴν, δὲν ἤδύνατο νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ κατακλύζοντα τὰς καρδίας τῶν φιλελευθέρων αὐτῆς τέκνων αἰσθήματα! Ἦν ποτε, ὅτε τὸ δουλικὸν φίμωτρον ἐμφράττον τὰ στόματα τῶν Κρητῶν δὲν ἐπέτρεπε νὰ ἐκφράσωσι τὰ ἐν ταῖς πτυχαῖς τῶν εὐγενῶν καρδιῶν αὐτῶν

ἐμφωλεύοντα καὶ μετ' ἐπιμελείας ὑποθαλπόμενα καὶ ζωογονούμενα ἱερά καὶ ὑψηλά αἰσθήματα ! Ἦν ποτε, ὅτε ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύστῳ συνεχαιρόμεν ἀλλήλους ἐπὶ τῇ σήμερον ἀγομένῃ ἑορτῇ τοῦ Σεπτοῦ Βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α. καὶ τοῦ ὁμωνύμου Αὐτοῦ Υἱοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου, καὶ ἐγκαρδίους μὲν ἀλλὰ κρυφίας φόβῳ τῶν κρατούντων ἀνεπέμπομεν εἰς τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων εὐχὰς ὑπὲρ τῆς πολυτίμου τῷ ἡμετέρῳ ἔθνει ὑγείας Αὐτῶν. Ἀλλὰ σήμερον, δόξα τῷ Ὑψίστῳ, τὸ ζοφερόν τῆς δουλείας ἡμᾶρ παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτεῖ. Τὸ μαῦρον τῆς τυραννίας φάσμα ἀπέπτη ἀπὸ τοῦ Κρητικοῦ ὀρίζοντος. Ἡ βία καὶ ἡ τυραννία ἐξέλιπον. Ἡ φοβερά τρικυμία κατέπαυσε. Καὶ εἰρήνη βαθεῖα, χαρὰ ἀπερίγραπτος, ἐλευθερία ἀνεκτίμητος βασιλεύει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Μεγαλονήσου Κρήτης. « Αὕτη δὲ ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου ».

Καὶ ὑπὸ τὸν ζωτικὸν τῆς ἐλευθερίας ταύτης ἀέρα συνήλθομεν σήμερον ἵνα δοξολογίας τῷ Θεῷ ἡμῶν ἀναπέμψωμεν μετὰ θερμῶν καὶ ἐγκαρδίων δεήσεων ὑπὲρ τῶν δύο Λαοφιλῶν Γεωργίων, Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ἵνα σώους, ὑγιεῖς, μακροσμερεύοντας καὶ ὀρθοτομοῦντας τὰ ἔθνη καὶ συμφέροντα χαρίζηται αὐτοὺς ἡμῖν καὶ εἰς τοῦπιόν. Ἀμήν.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Β. Υ. ΤΟΝ ΗΓΕΜΟΝΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΕΛΕΣΘΕΙΣΑΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ
ΕΠΙ ΤΗ ΕΙΣ ΝΕΑΠΟΛΙΝ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΕΙ ΤΟΥ
τῆ 27 Ἰουνίου 1900

Ἵψηλότητα.

Ὅτε τὸ πρῶτον θεία εὐδοκία ἀνελάμβανες εἰς τὴν σπιθαράν Σου χεῖρα τοὺς οὐρανοὺς τοῦ δεινῶς κλυδωνιζομένου σκάφους τῆς ἡμετέρας Πατρίδος, γλυκείας ἐλπίδας, μηδὲν ὑπολειπομένης τῆς βεβαιότητος, ἐτρέφεμεν οἱ Κρήτες ὅτι Σύ ἦσο ὁ ὑπὸ τῆς πανσόφως τὰ πάντα διεπούσης Θεῆς Προνοίας τεταγμένος δεξιὸς καὶ ἱκανὸς οὐρανοπόλος, εἰς ὃν ἐναπέκειτο, ἀνορθῶν τὰ ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ καὶ μακροχρονίου σάλου πεπτωκότα, νὰ ὀδηγήσῃς αὐτὸ σῶον καὶ ἀλύμαντον εἰς τὸν ποθητὸν λιμένα. Δόξα τῷ ἀληθεῖ καὶ μεγάλῳ Θεῷ ἡμῶν, αἶνος δὲ καὶ τιμὴ Σοὶ τῷ ἀκριβεῖ τῶν Θεῶν βουλῶν ἐκτελεστῇ, αἱ ἐλπίδες ἐκεῖνοι ἀπέβησαν πράγματα. Καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς οἱ ἄλλοτε δεινῶς χειμαζόμενοι καὶ ὡς πλοῖον ἄνευ πηδαλιούχου ἐν μέσῳ φοβερᾶς τρικυμίας κατὰ τῆς φορᾶς τῶν λυσσαλέων κυμάτων μαχόμενοι καὶ ἀνά πᾶσαν στιγμὴν νὰ καταποντισθῶμεν ἀπειλούμενοι, ἐλλιμενισμένοι τῇ δεξιᾷ Σου κυβερνήσει εἰς τὸν λιμένα τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ τῆς ταύταις συμπαραμαρτούσης εὐτυχίας.

Ἵψηλότητα. Ἄρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμοὺς Σου καὶ ἴδε τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐξωγραφημένην ἐπὶ τὰ πρόσωπα τῶν ὑπὸ Σοὶ βιούντων. Τεῖνον τὸ

οὺς Σου καὶ ἐνωρίσθητι τῶν ἀπὸ βάθους τῶν καρδιῶν ἀναπεμπομένων τῷ Βασιλεῖ τῶν βασιλευόντων ὑπὲρ τῆς πολυήμου ὑγείας Σου ἐνθέριμων εὐχῶν ἀπ' Ἄνατολῶν μέχρι Δυσμῶν καὶ ἀπὸ Βορρᾶ μέχρι Νότου τῆς προτοφιλοῦς Σοι Κρήτης. Καὶ βεβαιώθητι ὅτι ταῦτα δὲν εἶναι προῖόν ψευδῶν καὶ κολακευτικῶν φιλοφρονήσεων, ἀλλ' ἔκφρασις ἀληθῶν, εἰλικρινῶν, πραγματικῶν αἰσθημάτων.

Τῶν αἰσθημάτων τούτων, τῶν ἐκ τῶν πραγμάτων δεδίκαιοιολογημένων, ἐμφορουμένη καὶ ἡ ὑπὸ τὴν ἐμήν πνευματικὴν διακυβέρνησιν διατελοῦσα Ἐπαρχία, ἐμπλεως χαρᾶς ἐπὶ τῇ ὑψηλῇ τιμῇ, ἧς ἀξιοῦται ὑποδεχόμενη Σε τὸ δεύτερον, προσφωνεῖ Σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ αὐτῆς Ἐπισκόπου τὸ «καλῶς ἦλθες».

Ζήτω ὁ Ἡγεμὼν τῆς Κρήτης Γεώργιος.

ΔΑΤΑ ΤΗΝ ΨΑΛΕΙΣΑΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ
ΕΠΙ ΤΗ
ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1900

Δύο περιτροπέοντες ἐνιαυτοὶ συμπληροῦνται σήμερον, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἀφ' ἧς θεία εὐδοκία ἡ Α. Β. Ὑψηλότης ὁ Λατρευτὴς ἡμῶν Ἡγεμῶν, κομίζων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀπ' αἰῶνων πολλήτην ἐλευθερίαν μετὰ τῶν ἀχωρίστων αὐτῆς δορυφόρων, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐτυχίας, ἀπεβιβάζετο εἰς τὴν ἡμετέραν αἱματέβρεκτον Πατρίδα. Δύο συμπληροῦνται ἔτη, ἀφ' ἧς ἀπογευσάμενοι τὸν πικρὸν τῆς δουλείας

ἄρτον, ὃν ἐν στεναγμοῖς καὶ θρήνοις ἐψώμιζεν ἡμᾶς ὁ κατακτητῆς, γευόμεθα τοῦ γλυκέος καὶ εὐπέπτου τῆς ἐλευθερίας ἄρτου ὑπὸ τὴν ὄντως πατρικὴν καὶ φιλόστοργον κυβέρνησιν τοῦ Εὐσεβεστάτου Ἡγεμόνος ἡμῶν. Δύο συμπληροῦνται ἔτη, ἀφ' ἧς ἀπομαξάμενοι τὰ καίοντα δάκρυα, ἅτινα δουλεύοντες καὶ πιεζόμενοι κρουνηδὸν κατήγομεν, ἀντικατεστήσαμεν διὰ τῶν γλυκέων καὶ ὀροσιζόντων δακρύων τῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως. Δύο συμπληροῦνται ἔτη, ἀφ' ἧς ἀποθέμενοι τὰ φονικά τῶν διηνεκῶν πολέμων ὄργανα, δι' ὧν τὴν ἡμετέραν ἀπελευθέρωσιν ἐπεδιώκομεν καὶ εἰς τὰ προοδευτικά ἔργα τῆς εἰρήνης ἐπιδοθέντες, ἐνόησαμεν ἐμπράκτως ὅτι ζῶμεν ζωὴν ἀξίαν λογικῶν ὄντων καὶ οὐχὶ βίον ἀβίωτον θεύλων, μικρὸν ὑπολειπομένῳ τῶν θηρίων. Καὶ τὴν ἐπέτειον τὴν χαρμόσυνον ἐπέτειον τούτων ἀγοντες σήμερον συνήλθομεν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον Ναόν, ἵνα ἐν ψάλλμοις καὶ ὕμνοις ὑμνήσωμεν τὸ πάντιμον καὶ ὑπερύμνητον ὄνομα τοῦ μεγάλου καὶ ἀληθοῦς Θεοῦ ἡμῶν τοῦ οὕτω πανσόφως καὶ πατρικῶς τὰ καθ' ἡμᾶς εἰκονομήσαντος καὶ τὴν θείαν αὐτοῦ εὐλογίαν καὶ ἀντίληψιν ἐκ βάθους τῶν καρδιῶν ἡμῶν ὑπὲρ τῆς σεπτῆς κορυφῆς τοῦ εὐσεβεῦς ἡμῶν Ἡγεμόνος ἐξαιτησώμεθα. Ἀλλὰ *uia!* τὴν ἱεράν ὑποχρέωσιν, ἣν ἔχομεν, τῆς πρὸς Αὐτὸν πίστεως καὶ ἀφοσιώσεως ἡμῶν, ἐν παντὶ μὲν καὶ πάνποτε ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην καὶ ἱστορικὴν ἡμέραν, δεῖον ζωηρότατα νὰ ἐνθυμώμεθα.

Πικρίδας καὶ ἄζυμα «ἄρτον κακιάσεως» διέτασεν ὁ Μωσαϊκὸς Νόμος τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ τρώγωσι κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἀπὸ τῶν Αὔγουπτίων ἀπελευθερώσεώς των, ἵνα ἐντεῦθεν λαμβάνοντες ἀφορμὴν οἱ με-

παγενέστεροι, ἐρωτώντες τὸν λόγον τῆς διατάξεως ταύτης, μαθάνωσι παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ὅτι εἰς ἀνάμνησιν τῆς θείας δυνάμει ἀπελευθερώσεώς των ταῦτα διετάχθησαν. Οὐχὶ πικρίας, οὐχὶ ἄζυμα «ἄρτον κακώσεως» ἀλλὰ γαρὰν ἐγκάρδιον, ἀλλὰ ἀγαλλίασιν μετάρσιον, ἐπιβάλλει εἰς ἡμᾶς τοὺς Κρήτας ὁ ἠθικὸς νόμος, ὁ νόμος τῆς εὐγνωμοσύνης, νὰ γευώμεθα κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ εἰς τοὺς εὐτυχεῖς ἡμῶν ἀπογόνους, λαμβάνοντες ἐκ τούτων ἀφορμὴν, νὰ ἐξιστορώμεν τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἐπὶ δύο καὶ ἡμισυ αἰῶνας δουλεύοντες ἐποτιζόμεθα καὶ ὅτι ἐκ τούτων ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ ἐρρύσατο ἡμᾶς ὁ Κύριος. Καὶ ἀναπτύσσοντες εἰς αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ τῆς διὰ πολλῶν θυσιῶν καὶ ὑπερανθρώπων ἀγῶνων κτηθείσης ἐλευθερίας, συνιστῶμεν εἰς αὐτοὺς ἵνα ζῶσιν ὡς ἀληθῶς ἐλεύθεροι, ἀποδίδοντες οὕτω τὴν πρέπουσαν ἀμοιβὴν εἰς τὴν ἱεράν καὶ ἀγῆρω μνήμην τῶν ὑπὲρ ἡμῶν λόγῳ τε καὶ ἔργῳ ἀγωνισαμένων καὶ τὸ πολυτιμον αὐτῶν αἷμα προσφέροντες ἐν τῷ τῆς ἁγίας πίστεως καὶ φιλοτάτης πατριδος ἱερῷ βωμῷ ἐκχεάντων.

Τοιούτων αἰσθημάτων, τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά, ἐμπορούμενοι, ὡς πανηγυρίζομεν ἐν ἐνθουσιασμῷ τὴν τῆς ἀπελευθερώσεως ἡμῶν ταύτην ἡμέραν, καὶ ἀπριξ τῆς πατροπαραδότου ἱεράς ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως ἰδέας ἐχόμενοι καὶ πρὸς αὐτὴν πᾶσαν ἡμῶν πράξιν καὶ πάντα διαλογισμὸν ρυθμίζοντες, ὡς ὤμεν πλέον ἢ βέβαιοι ὅτι τῇ θείᾳ χάριτι θὰ τύχωμεν τοῦ ποθομένου. Ἄμήν.

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΑΛΕΙΣΑΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ

ΕΠΙ Τῆ

ΕΟΡΤῆ ΤΗΣ 21 ΜΑΪΟΥ 1901

Πανδήμους δοξολογίας οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς Ἑλληνες τελοῦντες σήμερον ἐπὶ τῇ ὀνομαστῇ εορτῇ τῆς

Α. Β. Ὑψηλότητος τοῦ Εὐσεβεστάτου Διαδόχου τοῦ Βασιλικῦ Ἑλληνικῦ Θρόνου, ἀνατρέχοντες κατὰ συνειρμὸν τῶν ἰδεῶν ἐπὶ τῶν πτερόγων τῆς φαντασίας ἐποχοῦμενοι εἰς τὸ παρελθόν, καὶ ἔκοντες ἄκοντες σταματῶμεν μεθ' ἱερᾶς φρίκης πρὸ τῆς 29 Μαΐου τοῦ 1453, ἡμέρας ἀποφράδος καὶ ἀπαισίας, ἡμέρας, καθ' ἣν σὺν τῇ πτώσει τῆς τότε πρωτεύουστος τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου καὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἀνεξαρτησίας ἔπιπτε γενναῖος καὶ ἀτρόμητος ὑπερασπίζων αὐτὰς κατὰ τῶν ἀγρίων ὀρδῶν, βαρβάρων ἐπιδρομῶν ὁ τελευταῖος Ἑλλήν Αὐτοκράτωρ, Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος.

Ἄλλὰ πρὸς τί ἐν ἡμέρᾳ οὕτῳ ἐπιτήμῳ καὶ φαιδρῶ, ἐν ἑορτῇ εὐσήμῳ καὶ τερπνῇ ἢ ἀάμνησις ὀλιβερῶν γεγονότων; Στρέψωμεν τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ἀπαισίου ἐκείνου παρελθόντος εἰς τὸ αἴσιον παρὸν καὶ ἀτενίσωμεν εὐέλπιδες εἰς τὸ αἰσιώτερον μέλλον μὲ ἰλαρὸν βλέμμα. Ὑποχωρησάτω καὶ ἀφαντωθείτω ὅλως τὸ ἐκ τοῦ ἀπαισίου παρελθόντος συναίσθημα τῆς λύπης πρὸ τοῦ ἡδέος συναισθήματος τῆς χαρᾶς τῆς γεννωμένης ἐκ τοῦ εὐέλπιδος παρόντος καὶ τοῦ αἰσιωτέρου μέλλοντος. Καὶ πλήρεις αἰσιοδοξίας, πλήρεις ἐλπίδων σταθερῶν εἰς τὴν Θεῖαν Πρόνοιαν, τὴν ἀείποτε περὶ ἡμῶν προνοοῦσαν, ἐμμένοντες σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὴν πραγμάτωσιν τοῦ προαιωνίου ἡμῶν πόθου, ἃς δεηθῶμεν τοῦ Ὑψίστου ὅπως τὸν μὲν μαρτυρικῶς πρὸς αὐτὸν ἐκδημήσαντα Ἑλληνα Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον τὸν Παλαιολόγον ἐν κόλποις Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἀναπαύσῃ, εἰς δὲ τὸν νέον Κωνσταντῖνον, τὸν Εὐσεβεστάτον Διαδόχον τοῦ Βασιλικῦ Ἑλληνικῦ Θρόνου, δύναμιν, ὑγίειαν καὶ εὐκλειαν παρέχῃ, δωρούμενος αὐτῷ νίκας κατὰ βαρβάρων. Ἐπὶ τούτοις δὲ ἀναβεήσωμεν: Ζήτω τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος. Ζήτω ὁ Διάδοχος τοῦ Βασιλικῦ Ἑλληνικῦ Θρόνου Κωνσταντῖνος. Ζήτω ἡ Ἑνωσις.

